

*Göteborgs universitet
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG)
Journalistikprogrammet*

Hot mot reportrar på svenska dagstidningar

Påverkan och konsekvenser för journalistiken och demokratin

*Filip Arvidsson
Ivar Huntington
Jonatan Martinsson
Kandidatuppsats
Journalistikgranskning, höstterminen 2011
Handledare: Jonas Ohlsson*

Abstract

"Threats towards reporters at daily newspapers in Sweden – impacts and consequences for journalism and democracy"

The purpose of the study is to examine threats towards reporters at daily newspapers in Sweden, and what consequences threats have, both for the journalist profession and journalism and democracy in general. Our main research questions were:

- How threatened are Swedish newspaper reporters and in what ways are they threatened?
- Are the reporter's work and writing affected by the threats, and how?
- Are the reporter's editorial offices affected by threats in any ways?
- How do threats affect journalism and democracy in general?

To answer our questions, various theories about media's role in a democracy, as well as profession theories about journalistic ideals formed the basis of our study. Previous research on how threats affect journalism has primarily examined the issue of executive and management level, which led us to our purpose to examine how reporters themselves perceive and manage threats.

The method to the study was to conduct an online survey that was e-mailed to 2184 reporters working at newspapers in Sweden. 1281 answered the survey. Our choice of method was based on that it was one of the most time- and resource-efficient ways to explore the topic and get an idea of how it looks in the Swedish daily press in general.

The results of the survey shows that more than 18 percent of those reporters that has answered experience that they have been threatened in the last two years. The most common ways to be threatened is to receive phone calls and e-mails when at work. It is also common to be threatened face-to-face. Many reporters admit that they are affected by threats and adapt their writing after being threatened. One third of those who have been threatened states that the threats are, or may have, affected their writing. One third of all the reporters state that they are wary of writing about certain topics, persons or groups due to the risk of threats.

The study also confirms what previous studies have shown; that the reporters who work with journalism about crime are the ones who receive most threats. Foreign correspondents and those that write about politics are also threatened groups.

Therefore, we have come to the conclusion that the threats clearly have a negative impact on journalism which results in a negative impact on the democratic society.

Innehållsförteckning

1. Inledning och disposition	5
Inledning	5
Uppsatsens disposition.....	6
2. Teoretisk inramning.....	7
Journalistikens roll i ett demokratiskt samhälle.....	7
Journalistiska ideal	8
Utmaningar för de demokratiska och journalistiska idealen	8
3. Tidigare forskning.....	11
4. Syfte/frågeställningar	13
5. Metod och material	14
Population och avgränsningar	14
Val av metod.....	15
Urvalsram och insamlande av e-postadresser	16
Utformning av enkät	17
Höja svarsfrekvensen	18
Svarsfrekvens och bortfall	18
Representativitet.....	20
Metoddiskussion	22
6. Resultat.....	24
Hur hotade är svenska dagstidningsreportrar?.....	24
Hur reportrarna blev hotade	27
Åtgärder efter hotet	29
Stöd efter hotet	30
Hur hotade känner sig reportrarna i dag?	31
Hotens påverkan på reportrarna.....	33
Om redaktionerna påverkas av hoten.....	38
Påverkan på journalistiken och demokratin.....	39
7. Slutdiskussion	42
Har hoten ökat?.....	43
Hur upplever reportrarna det själva?	43
Förslag på fortsatt forskning	44

8. Sammanfattning	45
9. Litteratur och källförteckning	46
10. Bilagor	48
Bilaga 1. Sammanställning dagstidningar	48
Bilaga 2. Webbenkät.....	51
Bilaga 3. Följebrev till webbenkät.	55

1. Inledning och disposition

Inledning

Sedan januari 2011 har 58 journalister mördats och 170 journalister sitter fängslade runt om i världen på grund av sitt journalistiska arbete¹. I många länder är det förenat med direkt livsfara att som journalist komma med "obekväma sanningar" om till exempel de styrande eller andra makthavare inom samhället. Den 1 juli 2011 greps och fängslades två svenska journalister, Johan Persson och Martin Schibbye, i Etiopien misstänkta för terrorbrott. En händelse som fått stort genomslag i media här i Sverige. Men problemen gäller inte bara journalister som verkar i diktaturer eller repressiva regimer. I mitten av oktober angreps och hotades en av Göteborgs-postens kriminalreportrar i samband med en rättegång. En artikel i Göteborgs-posten² två dagar senare hänvisade till en studie av Säkerhetspolisen (SÄPO) från 2009 som visade att var sjätte journalist blivit hotad senaste två åren.

Dessa och andra händelser ligger till grund för varför vi blev intresserade av att studera hot mot journalister, samt se vilka möjliga konsekvenser hoten kan få i ett demokratiskt samhälle. I Sverige upplever vi att den svenska självbilden är mycket positiv när det gäller den journalistiska friheten, objektiviteten och oberoendet, men frågan är hur väl denna självbild speglar verkligheten. Tidigare undersökningar³ har pekat på att svenska journalister är bland de mest hotade i Norden, och därför anser vi att det är viktigt att ett sådant här arbete görs så att den verkliga bilden kan bli lite tydligare.

Syftet med denna undersökning är att se hur omfattande hotbilden mot svenska dagstidningsreportrar är, vilka som är mest utsatta för hot samt på vilka sätt de blir hotade. Genom att besvara dessa frågor vill vi även försöka få en bild av hur det kan tänkas påverka journalistiken och demokratin. Vår undersökning utgår främst från en demokratiteoretisk utgångspunkt eftersom vi tror att i en demokrati är det av yttersta vikt att journalister kan rapportera fritt och öppet om vad som händer i samhället och att de även tillåts göra det oberoende av påtryckningar från grupper eller individer. Det blir därför också intressant att titta närmare på vilka utmaningar dagens journalistik möter, där hot, tillsammans med ekonomiska, politiska och teknologiska påtryckningar utgör olika utmaningar och begränsningar för nyhetsjournalistiken och den enskilde reportern.

De få undersökningar som gjorts inom detta område har, med få undantag, tillfrågat chefredaktörer eller fackliga representanter. Vi vill ta det ett steg längre och gå direkt till de hotade reporterna själva, för att se hur de reagerade och agerade då de blev hotade.

¹ Reporters without borders hemsida, <<http://en.rsf.org>>

² Göteborgs-posten, 22 oktober 2011, sid. 8

³ Karlstein, Korsgren (2009)

Vi valde att konstruera och skicka ut en webbenkät till svenska dagstidningsreportrar för att studera detta relevanta ämne närmre, och få en bild av hur läget ser ut i Sverige idag.

Uppsatsens disposition

Efter denna inledande del, följer ett teoretiskt avsnitt där vi ramar in vilka teorier utgår ifrån när vi problematiserar och analyserar frågan om hur hoten ser ut mot reportrarna i Sverige, samt vilka eventuella konsekvenser det kan tänkas få. Kapitlet består av två delar där det första teoriavsnittet behandlar journalistikens demokratiska roll i dagens samhälle. Det andra teoriavsnittet berör de teknologiska, ekonomiska och politiska utmaningar som journalistiken står inför.

Kapitel tre, *Tidigare forskning*, innehåller en sammanställning över vilka tidigare undersökningar och forskningsresultat vi funnit relevanta för vår studie. Kapitlet är uppdelat efter respektive tidigare undersökning.

Kapitel fyra, *Syfte och frågeställningar*. Här definierar vi vilka syften vi har med denna undersökning samt ställer upp de frågeställningar vi vill ha svar på. Detta kapitel grundas på de två föregående kapitlen om teorier och tidigare forskning.

Kapitel fem, *Metod och material*, är ett av uppsatsens längre kapitel. Det inleds med en genomgång av hur vi resonerat kring vilka vi valt att undersöka, vår population, samt hur vi resonerat kring de avgränsningar vi behövt göra. Därefter går vi igenom vilken metod vi valt samt varför vi valde just denna. Detta följs av urvalsgruppens definierande och en beskrivning över hur vi gick till väga för att få tag i våra urvalspersoner. Webbenkätens utformning, vårt jobb för att säkerställa en hög svarsfrekvens och representativiteten är andra delar som diskuteras i detta kapitel. Metod och materialkapitlet avslutas med en metoddiskussion där vi reflekterar kring undersökningens validitet och reliabilitet.

Kapitel sex, *Resultat och analys*, inleds med en presentation över vilka de som svarat på vår enkät är. Därefter presenterar vi, och analyserar, våra viktigaste resultat kopplat till respektive frågeställning.

Kapitel sju, *Slutdiskussion*, sammanfattar analyserna från resultatdelen och lyfter perspektivet till att undersöka vilka konsekvenser resultaten får för samhället och demokratin.

Kapitel åtta, *Sammanfattning*. Detta kapitel sammanfattar uppsatsen på en sida och går igenom syfte, metod, vilka teorier vi valt samt några av de viktigaste resultaten.

Bilagorna till undersökningen innehåller referenser, en lista över tidningarna vars reportrar vi kontaktat, vår enkät och följbrevet till enkäten.

2. Teoretisk inramning

Eftersom det inte gjorts särskilt många undersökningar om hot mot journalister (se kapitel tre), finns det heller inte någon särskild teoribildning i området så vitt vi kunnat se. Trots att det finns en brist på teorier inom ämnet finns det flera betydelsefulla teorier som hjälper oss att närma oss vårt problem. Vi kommer nu gå igenom de viktigaste av dessa teorier och visa varför de är relevanta för vår studie.

Journalistikens roll i ett demokratiskt samhälle

För att Sveriges representativa demokrati ska fungera måste det finnas en informationskanal mellan medborgarna och de styrande. Medborgarna behöver bli informerade om vad politikerna gör och vilka beslut de tar. De måste också få veta vad som händer i samhället. Samtidigt måste även politikerna bli informerade, både kring vad som händer i samhället men också hur medborgarnas åsikter och värderingar ser ut, för att kunna ta demokratiskt förankrade beslut⁴. I dagens moderna samhällen är det framförallt medierna som är den informationskanalen. Det är genom media som information om samhället, politik och ekonomi sprids⁵. Mediernas informationsförmedlande är nödvändigt för att medborgarna ska kunna delta effektivt i det demokratiska samhället. Därför är det också nödvändigt för en fungerande demokrati att journalistiken får verka fritt i samhället.

För att media ska kunna uppfylla denna demokratiska roll är det av stor vikt att den är informerande, granskande, ger utrymme för en kritisk debatt och ger en sanningsenlig bild av verkligheten⁶. Medier kan också sägas ha rollen som den tredje statsmakten och uppgiften att vara något av demokratins vakter. För att denna roll ska uppfyllas krävs det att media granskar maktinstitutioner och därmed har möjlighet att stoppa maktmissbruk om sådant skulle förekomma⁷. Det är också centralt att media är oberoende av politiska beslut och påtryckningar utifrån.

Olika journalistiska ämnesområden och kulturer har olika centrala roller för demokratin. Grävande journalistik, politisk journalistik, kriminaljournalistik och kanske också ekonomijournalistik skulle kunna sägas vara journalistiska områden som är mer centrala för demokratin, än t.ex. nöjesjournalistik och sportjournalistik⁸. Ett mål med den här undersökningen är också att jämföra journalister som skriver om olika journalistiska ämnesområden med i vilken grad de är hotade.

⁴ Nord, Strömbäck (2004) sid. 18

⁵ Anderson, Ward 2007) sid. 8

⁶ Nord, Strömbäck (2004) sid. 16-19

⁷ Andersson, Ward (2007) Sid. 42.

⁸ McNair (2000)

Journalistiska ideal

Samtidigt som media har en viktig demokratibärande funktion, har också journalister själva en viktig demokratisk roll. Denna roll är inte helt oproblematisk och journalister förhåller sig olika till denna roll. Att journalister ska vara sakliga och objektiva i deras rapportering anses ofta som en självklarhet bland journalister, och dessa ideal är mycket starka inom kåren.

In addition to scrutiny, journalism is also expected to provide information and a forum for debate - tasks that demand extensive autonomy and integrity on the part of news producers both individually and institutionally⁹.

Samtidigt finns det andra ideal som inte är lika självklara. Tidigare starka journalistiska ideal, både av att å ena sidan förmedla allmänhetens röst och å andra sidan inneha en mer opinionsbildande roll är idag i förändring. Många journalister, i synnerhet yngre, ställer sig idag mer oberoende av den allmänna opinionen¹⁰. På detta sätt kan många journalister idag ha en mer oberoende roll, man agerar inte längre språkrör åt politikerna eller är en megafon för den allmänna opinionen.

Samtidigt som journalisters professionella status garanterar att vissa ideal, som oberoende och demokratiska värderingar upprätthålls inom kåren, stänger också yrkets status och den journalistiska identiteten ute andra samhällsaktörer från att definiera vad som är viktigt att rapportera och sätta agendan.

The professional discourse serves to frame the journalistic field with closure; preventing those other than "real" journalists (and other legitimate actors) from interpreting and changing the rules¹¹

På det viset kan man säga att den journalistiska identiteten och kulturen slår åt två håll samtidigt. Dels värnar den demokratiska värderingar, samtidigt som den begränsar ett verkligt demokratiskt samtal genom att stänga ute andra röster.

Utmaningar för de demokratiska och journalistiska idealen

Journalistikens demokratiska roll är inte självklar. Ekonomiska, strukturella och teknologiska förändringar skapar nya möjligheter och utmaningar för dagens journalistik.

Sammantaget finns en rad betydelsefulla faktorer utanför medierna med stora möjligheter att påverka medieinnehållet i allmänhet och det journalistiska utbudet i synnerhet. Oavsett de föreställningar som idealt finns och vilka mediernas demokratiska roller är och hur journalistiken stärker demokratin så pågår verkliga processer vilka

⁹ Wiik (2010) sid. 12

¹⁰ Wiik (2010) sid. 151

¹¹ Wiik (2010) sid. 69

inte självklart mynnar ut i ett medieinnehåll som stämmer överens med idealen¹².

I takt med att traditionella medieplattformar, som papperstidningen konvergerat med nya, som webbtidningen, har också journalistiken i ökande grad digitaliserats¹³. Tidningars nätupplagor når ut till en växande läsekrets. Detta har både skapat nya möjligheter för ett mer öppet demokratiskt samtal i och med att fler röster kan publicera sig och nå ut till nya läsare. Samtidigt utmanar fler röster den traditionella journalistiken genom att journalisters professionella identitet utmanas av skribenter utan journaliststatus. Journalisters tidigare roll av att vara gatekeepers och upprätta kriterierna för det demokratiska samtalet utmanas i dag av bloggare, twittrare och en mer aktiv publik¹⁴.

Denna utveckling tror vi kan innebära att det blir allt enklare för mediekonsumenter och internetanvändare med mer ljusskygga motiv att ta reda på journalister och andras identitet, vilket öppnar upp för nya möjligheter att leta upp och hota journalister. Samtidigt skapar anonymiteten på internet en ökade möjligheter att dölja sin identitet och göra det svårare att koppla eventuella hot till personen bakom tangentbordet.

Förutom en ökad digitalisering finns det andra utmaningar för journalister. Marknadsanpassning, hårdare konkurrens och ökade vinstkrav på medieföretag har gjort att journalistiken också utmanas av ekonomiska faktorer¹⁵. Förutom en ökad individualisering av arbetsprocessen har förändringar av arbetsmarknaden och arbetsstrukturen inom medieföretagen skapat ett högre arbetstempo och ökade krav på att den enskilde journalisten ska prestera mot hårdare hållna deadlines.

I journalistyrket är kravstrukturen mer diffus och ospecificerad och den varierar dessutom avsevärt över tid och är i stor utsträckning styrd av individen. Journalisten skall planera och organisera sitt eget arbete i förhållande till den kollektiva arbetsprocessen. Särskilt utmärkande för det journalistiska arbetet är att krav på tid och kvalitet skall sammanfogas dagligen¹⁶.

Ett högre tempo, hårdare deadlines och en mer individualiserad arbetsmiljö kan göra att den enskilde reportern tvingas att kompromissa mer med journalistiska och demokratiska ideal. Att vara oberoende och autonom, men också granskande, och att värna demokratiska ideal kan bli allt svårare för redaktioner och journalister. Vi tror också att utvecklingen mot en mer individualiserad arbetsprocess kan innebära att journalister själva inte rapporterar vidare till

¹² Nord, Strömbäck (2004) sid. 31

¹³ Quandt, Singer (2009) sid.132

¹⁴ Quandt, Singer (2009) sid.80,138

¹⁵ Nord, Stömbäck (2004) sid.28

¹⁶ Tyrkkö, Karlqvist (2005) sid.16

organisationen om problem skulle uppstå, och kanske inte heller förväntar sig något stöd från organisationen. Detta är också något vi vill titta närmare på i vår undersökning.

Vad som ännu, så vitt vi kan se, saknas teori om är hur hot mot journalister påverkar de journalistiska idealen och kriterierna för en fungerande media. Vi tror att hot kan ha en stor påverkan på dem och det är det vi ämnar undersöka i denna undersökning.

3. Tidigare forskning

Tidigare forskning inom ämnet är relativt begränsad. Reportrar utan Gränser, Svenska Journalistförbundet, Tidningsutgivarna och Säkerhetspolisen har genomfört enstaka undersökningar de senaste åren. Förutom dessa finns det några få kandidatuppsatser i journalistik på ämnet. Men någon större undersökning med ett brett underlag av svenska dagstidningsreportrar saknas så vitt vi kan se.

På internationell nivå har vi inte heller hittat några undersökningar med direkt anknytning till det vi ämnat undersöka. De vi har hittat har varit på en mer strukturell nivå och mer sett till medias roll i ett demokratiskt samhälle¹⁷ och mer behandlat medieteorier än faktiskt undersökt hur journalisterna själva påverkas.

Hot mot journalister i Norden

Denna undersökning är en kandidatuppsats som genomfördes av Monica Karlstein och Minna Korsgren 2009 vid Institutionen för Journalistik, Media och Kommunikation (JMK) i Stockholm tillsammans med Reportrar utan gränser. De vände sig till chefredaktörerna på 365 dagstidningar i Norden för att få deras syn på hot mot deras anställda. Undersökningen, som var en jämförelse mellan hur det ser ut med hot mot journalister i de nordiska länderna, visade att mer än hälften av samtliga dagstidningar hade blivit utsatta för hot. Studien visar också att svenska dagstidningar är mer utsatta än tidningar i de övriga nordiska länderna. Det visade sig även att tidningarna med stora upplagor blev utsatta för mest hot, både milda och allvarliga hot¹⁸.

En annan sak som framkom var att det främst var journalister som skrev om samhällsorienterade ämnen som (i fallande ordning) kriminaljournalistik, grävande journalistik samt politik och ekonomi som löpte störst risk att hotas. Detta mönster återfanns i samtliga nordiska länder. Det visade sig även att de flesta hoten i första hand riktade sig direkt till reportrarna och i andra hand till chefredaktören. I ljuset av denna studie blir det ännu viktigare att fråga reportrarna istället för att gå via cheferna. Det var också något som författarna nämnde som en brist i deras undersökning, och som behövdes studeras ytterligare.

Hotar du mig så hotar du demokratin

Detta är titeln på en kandidatuppsats från Mittuniversitet som genomfördes under november 2006 av Mikael Hellmyrs och Johan Olofsson. Även denna undersökning vände sig till chefredaktörer och redaktionschefer, och tittade på hur de uppfattade situationen om hot mot redaktionell personal. Av denna undersökning framkom det att 60 av 130 svenska

¹⁷ McNair (2000), Nord & Strömbäck (2004)

¹⁸ Karlstein & Korsgren (2009)

dagstidningar utsatts för hot under 2006 och att kriminaljournalister var de mest utsatta. Chefredaktörerna i undersökningen ansåg inte att antalet hot hade ökat under 2000-talet, och majoriteten av dem ansåg inte att hoten påverkade journalistiken. I övrigt framkom här även att det vanligaste sättet att bli hotad på var via telefon, och i andra hand via e-post. Studien visar också att 67 av 130 redaktioner saknade säkerhetspolicys¹⁹. Denna undersökning är också intressant att jämföra med vår då vi vänder oss direkt till reportrarna själva istället för till chefredaktörerna.

Hot och våld

Tidningsutgivarna (TU) gjorde i mars 2011 en webbenkätundersökning om hot och våld mot svenska journalister där de tillfrågade TU:s 153 medlemsföretag om hot mot deras anställda. Denna undersökning visar att 70 procent av medlemmarna i TU uppger att deras personal blivit utsatt för hot under de senaste två åren, samt att 9 procent även blivit utsatta för våld. Undersökningen visar även att de reportrar som skriver om kriminalitet eller invandrar- och integrationsfrågor löper störst risk att utsättas för hot²⁰. Denna studie är på flera sätt jämförbar eftersom de använder liknande frågeställningar vi ställer, om hur hot mot journalister påverkar journalistens arbetsförhållanden och vad de skriver om. Dessutom använder den också en webbsurveymetod, vilket även gör metoden jämförbar.

Otillåten påverkan mot medier

Säkerhetspolisen (SÄPO) gjorde i mars 2009 en studie om "otillåten påverkan mot medier", på uppdrag av regeringen. De skickade ut en webbenkät till 11 880 yrkesverksamma medlemmar i SJF, där 3857 svarade (37 procent), samt intervjuade 70 svenska journalister om hotbilden mot den svenska journalistkåren. Studien är relevant för att den har ett stort material, och att den tar upp brottets art, även om delar av den är mindre intressant då den mest fokuserar på vilka som begår brotten och de hotade journalisterna. Säkerhetspolisen fann att 15 procent av journalistkåren varit hotade de senaste två åren. Även där var kriminaljournalister den mest utsatta gruppen. I deras undersökning uppgav 25 procent, av reportrarna som behandlade kriminalfrågor, att de blivit utsatta för hot senaste två åren²¹. Ett problem med denna undersökning är att de hade relativt få svar, vilket gör det svårt att generalisera till journalister i helhet, samt att endast SJF-medlemmar tillfrågats.

¹⁹ Hellmyrs & Olofsson (2006)

²⁰ Tidningsutgivarna (2011)

²¹ Säkerhetspolisen (2009)

4. Syfte/frågeställningar

Tidigare forskning visar att det förekommer hot mot journalister, och att det kan ha konsekvenser för journalistiken. Däremot har få studier tillfrågat reportrarna själva och studerat hur reportrarna själva förhåller sig till hoten. De har som hastigast berört vilka konsekvenser hoten kan ha för demokratin på ett större plan. De har inte heller satt hoten i en kontext av olika former av påverkan mot journalistiken, och inte studerat hur hot också kan påverka journalistens förhållande till sitt arbete och sin professionella identitet. Tidigare forskning har också pekat på att det behövs mer forskning i området, i synnerhet om hur reportrarna själva upplever hoten och hur de påverkas.

Denna undersökning syftar i första hand till att se hur hotbilden mot reportrar på svenska dagstidningar ser ut; i vilken grad de är hotade i sitt arbete, vilka som är mest utsatta och hur de blir hotade. I andra hand syftar vår undersökning till att se hur man hanterar hoten, om man rapporterar de vidare och i vilken mån man söker och får stöd hos medarbetare, chefer på redaktionerna samt fackförbund, i det här fallet Svenska Journalistförbundet²². I tredje hand syftar vår undersökning till att diskutera vilka konsekvenser hot mot journalister har för den enskilde journalisten och hennes arbete, redaktioners arbetssätt och för demokratin i stort.

Frågeställningarna vi vill besvara med denna undersökning är följande:

- Hur hotade är svenska dagstidningsreportrar och på vilka sätt hotas dem?
- Påverkar hoten deras arbete och i så fall hur?
- Påverkas deras redaktioner av hot och på vilka sätt?
- Vad kan hot mot journalister innebära för journalistiken och demokratin i stort?

²² *Kommentar:* Vi har valt att endast ta med SJF, och inte andra fackförbund i vår studie. Framförallt för att det är det fackförbund som flest journalister är medlemmar av, men också för att hot mot journalister och journalistikens roll i demokratin är frågor som är centrala för SJF som fackförbund.

5. Metod och material

Population och avgränsningar

I vår undersökning ville vi ha en population där vi potentiellt sett kunde nå alla. Därför var det viktigt för oss att välja en grupp som gick att avgränsa och som var möjlig att få tag under den tidsperiod vi hade på oss att göra undersökningen. Detta styrde de val vi gjorde i fråga om population.

Den gruppen vi valde till population var reportrar och lokalredaktörer på svenska dagstidningar. Vi valde att definiera en dagstidning som en papperstidning som utkommer tre eller fler gånger per vecka. Detta inbegriper såväl kvällstidningar som dagstidningar, landsortspress som storstadspress, små lokaltidningar och stor rikstäckande media, ej webbtidningar.

Vi valde denna population för att den gick att avgränsa, alla som är anställda på tidningen som reportrar och lokalredaktörer, men också för att reportrar på dagstidningar är en grupp av journalister som en stor del av den svenska befolkningen kommer i kontakt med dagligen. Dagstidningar är ett av de medier som är mest lokalförankrad i Sverige i dag. Därför fyller de en viktig demokratibärande funktion när det gäller att förmedla information mellan till exempel kommunalpolitiker och medborgare, men även för medborgarna att göra sina röster hörda.

Eftersom den bristfälliga forskning som redan finns på området med få undantag²³ har tillfrågat chefer och ansvariga utgivare på tidningar, ville vi tillfråga den grupp som producerar råmaterialet på tidningarna, det vill säga reportrar och lokalredaktörer. Det är också denna grupp som skriver under artiklarna med en mer eller mindre omfattande byline²⁴ och därför är de extra exponerade för kommentarer och hot.

I och med vårt val av population har vi också valt bort många av Sveriges journalister. Först och främst alla som har en annan arbetsuppgift än reporter, vilket innefattar bland annat redaktörer, ledarskribenter, redigerare, och fotografer. Vi tog detta beslut på grund av tidigare nämnda skäl att vi ville ha en fast grupp som var möjlig att nå.

Vi har också med vårt beslut valt bort många journalister som arbetar som reportrar. Varken reportrar på tv, radio, magasin och tidningar som kommer ut mer sällan än tre gånger i veckan, gratistidningar eller frilansande reportrar är med i vår population. För de förstnämnda är skälet framförallt undersökningens tidsram. Om vi haft mer tid hade vi även velat

²³ Säkerhetspolisen (2009)

²⁴ *Kommentar:* Alla bylines har namn, en del har e-postadress, en del telefon, och ytterligare en del har foto, en del har alltsammans.

undersöka hur det såg ut för dessa grupper men hade varit omöjligt att täcka in majoriteten av dessa reportrar på den tid vi hade för att genomföra undersökningen.

När det gäller frilansande reportrar så valde vi att inte ha med dem av flera orsaker. Främst för att det är en mycket svår grupp att definiera; vem ska räknas som frilansare? Dessutom hade det hade blivit mycket svårare att utforma en frågeenkät som skulle kunna intressera både anställda reportrar och frilansare, vilka många gånger inte är kopplade till någon redaktion, och inte delar liknande erfarenheter som anställda reportrar. En annan orsak var att det hade varit svårt, om inte omöjligt att uppföra en databas med frilansjournalister, eftersom de inte har någon e-postadress hos tidningarna de skriver för, och det finns stora svårigheter i att få ut deras kontaktuppgifter från tidningarna.

Val av metod

För att kunna få så hög generaliserbarhet som möjligt, och kunna uttala oss om hur det ligger till hos hela populationen valde vi att använda oss av en helt igenom kvantitativ metod. Vi ville undersöka ämnet på bred front och då var denna metod att föredra. Hade vi valt en kvalitativ metod hade vi kanske fått en fördjupad bild av hur hot upplevs och hanteras men bara för en liten del av vår population. Det var viktigare för undersökningen att vi fick den stora bilden, att vi fick veta hur det faktiskt såg ut för majoriteten av de svenska dagstidningsreportrarna.

Vi valde att genomföra en webbaserad enkätundersökning, eftersom det av tids-, kostnads- och arbetsskäl inte hade varit praktiskt genomförbart att göra en post- eller telefonenkät med en lika bred urvalsram. Det passade också bra utifrån våra frågor att göra en webbenkät, då vi inte hade alltför många, eller alltför komplexa frågor. Dessutom upplevde vi få problem med intervjuareffekter genom vår metod, intervjuareffekter i enkätundersökningar är i regel minimala i jämförelse med exempelvis intervjuer²⁵.

Vissa begränsningar finns självklart med vårt val av metod. Nyanser, komplexitet och begriplighet kan ibland få stryka på foten i enkätundersökningar²⁶.

Vi valde att inte ha med några öppna frågor i vår enkät, då det insamlade materialet hade blivit oss övermäktigt.

²⁵ Esaiasson, Giljam, Oscarsson & Wängnerud (2004) sid. 266

²⁶ Ibid. Sid. 267

Urvalsram och insamlande av e-postadresser

För att kunna skicka ut vår webbenkät var vi tvungna att sammanställa en databas över svenska dagstidningsreportrar, med tillhörande e-postadresser samt info om kön och tidningstyp. Det första vi gjorde var att ta fram en lista över alla svenska dagstidningar. Vi utgick från Presstödsnämnden, eftersom de varje år tar fram material över vilka tidningar som får presstöd i Sverige²⁷. Det var också den mest kompletta lista som vi kunde hitta. Dessutom kontrollerade vi Presstödsnämndens uppgifter med statistik från Tidningsstatistik AB²⁸.

Sedan följde ihopsamlingsarbetet av e-postadresser. Först gick vi genom alla tidningars hemsidor, eftersom de flesta av dem listar sina reportrar med tillhörande e-postadresser där. Flera av tidningarna hade dock inte några e-postadresser över sina anställda på sin hemsida. Därför kontaktade vi dessa tidningars chefredaktörer via e-post eller telefon med förhoppning om att få ut e-postadresser. Endast ett fåtal av de kontaktade tidningarna gav oss adresserna och flera meddelade att de inte lämnade ut några listor över anställda, bland annat på grund av just det vi ville undersöka – risken för hot. Det ledde oss in i nästa fas av ihopsamlandet. För att få tag på så många e-postadresser som möjligt gick vi igenom de fysiska tidningarna. Vi fick nu gå igenom tidningarna för hand och själva göra listor över vilka som skrev för tidningen och vad de hade för e-postadress. De flesta tidningarna gick vi igenom fem till sju dagar i följd. Några av de största tidningarna gick vi igenom upp till fjorton dagar. Några av de mindre tidningarna gick vi bara igenom ett par nummer av, vilket dels berodde på att det var svårt att få tag på flera nummer av dem men även att det är så pass få reportrar på landsortstidningarna att det gick det snabbare att lista alla reportrar för de tidningarna. Alla tidningar förutom fyra²⁹ gick vi igenom dagsaktuella nummer och bakåt. Eftersom vi inte kunde få tag på aktuella nummer från dessa tidningar gick vi istället igenom dessa fyra tidningar på mikrofilm, en veckas upplaga, två till fyra månader tillbaks i tiden, men så nära i tiden som möjligt. Dessa fyra tidningar medförde en viss problematik, eftersom några av e-postadresserna vi hittade var till semestervikarier, eller reportrar som inte längre arbetar på tidningarna, och således inte längre hade någon e-post kopplad till redaktionen.

När vi gått igenom alla tidningar på Presstödsnämndens lista hade vi samlat ihop en urvalsram bestående av 2832 e-postadresser. Denna siffra kom senare att korrigeras ner till 2580 personer då flera av dessa adresser antingen var dubletter, felaktiga eller till personer som överhuvudtaget inte jobbade med journalistik.

I efterhand har vi upptäckt vissa problem med denna metod för att samla ihop adresserna, där det främsta problemet är att vi inte fått tag i alla anställda reportrar på tidningarna. Vi har visserligen undersökt de flesta tidningarna, fem till sju dagar, men det finns alltid en möjlighet

²⁷ Presstödsnämndens hemsida, <<http://www.presstodsnamnden.se>>

²⁸ *Kommentar:* Ett företag som reviderar och sammanställer information om tidningars upplagor, distribution och täckning. <<http://www.ts.se/Om-oss/Index.aspx>>

²⁹ *Kommentar:* Dessa fyra tidningar var Arvika Nyheter, Haparandabladet, Smålandsposten och Västgötabladet.

att reportrar är på semester, sjukskrivna, föräldralediga, jobbar deltid eller jobbar med ett större framtida jobb under den period vi gått igenom tidningen. För de tidningar som vi inte lyckades få tag i fem nummer av är chansen ännu större att vi har missat några reportrar.

Ett annat problem var att vi fick med flera frilansande reportrar som inte var fast anställda och därmed inte hade någon e-postadress hos den tidning de skrev i. Mer om detta under bortfall.

Utformning av enkät

När vi utformade vår enkät var målet att göra en intresseväckande och relevant enkät som vår urvalsgrupp ville svara på. Därför la vi ner mycket tid på utformandet av enkäten och testade den också grundligt på journalister och kunniga om enkätundersökningar. Vi ville koppla alla enkätfrågor till våra frågeställningar och delade därför upp enkäten i tre block. Enkäten började med ett block med bakgrundsfrågor som alla fick besvara. Sedan gick vi in på hoten och sållade ut dem som blivit hotade. De fick sedan svara på ett par frågor om hotet, hur de agerat efter det och om det fick några konsekvenser för dem. Slutligen hade vi ett block där alla enkätdeltagare fick svara på frågor om hur hot påverkade deras redaktion och hur hot påverkar journalistiken i allmänhet. Hela enkäten finns att läsa som bilaga³⁰.

Enkäten skapades och skickades ut i det webbaserade enkätprogrammet Websurvey³¹.

Definition av hot

Till vår undersökning valde vi att inte skicka med någon fast definition av begreppet "hot" till respondenterna att ta hänsyn till, detta har flera orsaker. För det första är vi mest intresserade av att få reda på huruvida de upplevt sig vara hotade, vi ville låta de avgöra själva om de upplevt det som att de blivit hotade. Att vi valde detta beror till största delen på att vi vill fokusera på deras agerande och hotens eventuella påverkan på reportrarna. Hade vi valt en fast definition på hot, hade vi kunnat missa de som känt sig hotade men inte av ett hot enligt den definition vi bifogat. För det andra finns det väldigt många olika sätt att definiera hot, eftersom det är väldigt individuellt vad man uppfattar som hot; att få ett anonymt telefonsamtal där man varnas för att skriva om en viss händelse kan upplevas som ett allvarligt hot för vissa, medan en annan person knappt berörs över huvudtaget. Dessutom har tidigare undersökningar upplevt problem med att ha en fast definition på begreppet "hot"³².

³⁰ Se bilaga 2.

³¹ *Kommentar:* Ett företag som tillhandahåller webbenkätlösningar. <<https://websurvey.textalk.se/se/>> hämtad 20111207

³² Karlstein & Korsgren (2009) sid. 32

Definition av tidningstyperna

När vi valde att definiera tidningstyperna utgick från storleken på utgivningsorten. Detta gällde alla kategorier utom kvällstidningarna vilka definierade efter nedanstående fyra tidningar.

Kvällstidning	Aftonbladet, Expressen, GT och Kvällsposten
Morgontidning storstad	mer än 250 000 invånare
Morgontidning större tätort	250 000 – 50 000 invånare
Morgontidning mindre tätort/landsort	mindre än 50 000 invånare

Höja svarsfrekvensen

Svarsfrekvens är en viktig del av varje undersökning. Med ett lågt deltagande blir undersökningens resultat mindre generaliserbart och därför mindre intressant. Därför funderade vi mycket över vad vi kunde göra för att höja svarsfrekvensen.

Något som vi kom fram till, efter samtal med andra studenter som gjort webbenkäter, var att valet av e-postadress för avsändaren av undersökningen var mycket viktigt för svarsfrekvensen. Att använda sig av en vanlig gratisadress likt hotmail eller gmail kunde minska trovärdigheten för undersökningen och ge ett mindre seriöst intryck. Därför upprättade vi en ny egen e-postadress³³ med koppling till JMG och Göteborgs universitet.

En annan viktig del för att få många svar är att jobba med påminnelseutskick, något som ofta är avgörande för att man ska kunna nå upp till en hög svarsfrekvens. En enkätundersökning bör nå upp till en svarsfrekvens på 60 till 65 procent för att på så sätt ge en bättre representativitet³⁴. Vår enkät låg ute mellan 10 november och 25 november 2011, och under den tiden skickade vi ut fem påminnelser.

Påminnelseutskick

1: a	14 november
2: a	17 november
3: e	21 november
4: e	24 november
5: e	25 november

Svarsfrekvens och bortfall

Enkäten gick ut till 2580 personer och av dessa valde 1545 personer att besvara vår enkät. Av dessa var det sedan 1281 personer som uppgav sig vara reportrar eller lokalredaktörer, vilket

³³ *Kommentar:* E-postadressen vi använde var: undersokning.jmg@student.gu.se

³⁴ Esaiasson, Giljam, Oscarsson & Wängnerud (2004) sid. 269

var just den grupp vi ämnat undersöka. Därför har vi i våra resultat, och alla tabeller räknat bort alla icke-reportrar ur vår undersökning.

Eftersom vår enkät inte innehöll några obligatoriska frågor är det oftast några enstaka per fråga som valt att inte besvara den. Därför är inte alltid det totala antalet svar 1281 i varje fråga och tabell.

Urval och svarsfrekvens

Bruttourval	2580
Naturligt bortfall	396
Nettourval	2184
Svar	1281
Svarsfrekvens (netto)	58,6 %

I vår undersökning fick vi ett naturligt bortfall på 396 personer, de fördelade sig enligt följande:

Naturligt bortfall

Ej reportrar	264
Frånvaro	45
Studsar	87
Totalt	396

Den största kategorin på 264 personer är som vi redan nämnt de som valt att svara på vår enkät men som inte arbetade som reporter eller lokalredaktör. Vi valde att inte ta med dem i våra resultat för att vi ville ha en fast population som vi kunde uttala oss om. Dessa utgör även en så pass liten grupp att de skulle vara omöjligt att generalisera våra resultat för dessa grupper. Hade vi haft mycket mer tid hade dessa grupper naturligtvis varit intressant att titta närmare på.

Kategorin frånvarande är reportrar som vi fått autosvar ifrån att de är på semester eller lediga på andra grunder. Därmed har de inte nåtts av vår enkät.

Den sista kategorin, studsar, är när våra utskick inte har nått fram på grund av att e-postadressen inte fanns. De flesta av dem beror på att vi i vårt insamlande av e-postadresser fått med en del reportrar som är frilansare och inte jobbar på tidningen. Därmed har de inte heller en e-postadress hos tidningen. Det fanns också några få e-postadresser som enligt tidningarnas hemsidor skulle finnas men ändå studsade tillbaka. Detta var dock så få att vi valde att inte undersöka problemet närmare.

Representativitet (se tabell 1)

Den urvalsgrupp vi har tagit fram består av 42 procent kvinnor och 58 procent män. Av de som har deltagit i vår undersökning är 45 procent kvinnor respektive 55 procent män. Detta betyder att kvinnor är marginellt överrepresenterade, samt män något underrepresenterade, i vår undersökning. Kvinnorna kommer därför ha ett större genomslag än de borde när siffror över hela gruppen redovisas.

Tidningstyp

De flesta reportrarna i vår undersökning, 38 procent, är anställda vid en morgontidning i en större tätort, respektive 37 procent anställda vid en morgontidning på en landsort. Kvällstidningarna utgör endast fem procent, 62 personer, av det totala antalet svarande reportrar vilket är en klart mycket mindre grupp än övriga tidningstyper. Detta betyder att kvällstidningsreportrarna som valt att svara får lite mer genomslag med sina svar än övriga tidningstypers reportrar. Detta ser vi dock inte som något större problem eftersom att kvällstidningarna i vår urvalsgrupp även där utgör en relativt liten del anser vi att den grupp på 62 personer som har svarat är acceptabelt för att dra slutsatser på. I hela urvalsgruppen utgjorde kvällstidningsreportrarna 8 procent.

Av fördelningen bland de som har svarat kan vi även se att kategorin ”morgontidning större tätort” är något överrepresenterad i vår undersökning. Denna grupp utgjorde 38 procent av det totala antalet svaranden, men endast 29 procent av urvalsgruppen. Förutom kvällstidningsreportrar är även reportrarna på landsortstidningar något underrepresenterade i undersökningen vilket gör att vissa av våra resultat bör tolkas försiktigt. När det redovisas siffror där alla tidningstyper är sammanslagna så kommer reportrar på ”morgontidning större tätort” få mer genomslag än de borde, medan kvälls- och landsortsreportrar kommer få mindre genomslag än de borde.

Arbetsuppgift

Av de som besvarade vår enkät utgjordes majoriteten av reportrar vilket har en ganska enkel förklaring till det resultatet. Urvalet till undersökningen baserades på anställda reportrar, och övriga kategorier tog vi med mest för att vi inte skulle tappa folk. De som inte var reportrar kunde vi ganska enkelt sortera bort i efterhand.

Anställningsform

De flesta reportrar som har svarat har varit tillsvidareanställda på heltid på sina redaktioner. Detta betyder inte att tillsvidareanställningar nödvändigtvis är den vanligaste anställningstypen inom journalistbranschen som helhet, utan snarare en logisk följd av att det just är de anställda vi valt att undersöka. När vi sökte upp e-postadresser var det den fasta redaktionen vi utgick från och därför är det inte konstigt att de är betydligt fler till antalet.

Tabell 1. Fördelning, svarande.	Procent
<u>Kön</u>	
Kvinna	45
Man	55
<u>Tidningstyp</u>	
Kvällstidning	5
Morgontidning storstad	20
Morgontidning större tätort	38
Morgontidning landsort	37
<u>Huvudsaklig arbetsuppgift</u>	
Arbetsledare	6
Reporter/lokalredaktör	83
Redigerare	2
Krönikör/kolumnist	4
Ledarskribent	1
Fotograf	1
Annat	4
<u>Anställningsform</u>	
Tillsvidare/heltid	80
Tillsvidare/deltid	7
Projektanställd	0
Timanställd	1
Vikarie	8
Annan	1
Frilans	3
Praktik	1
<u>Anställningstid inom branschen</u>	
Mindre än 2 år	5
2 till 5 år	14
6 till 10 år	16
11 till 15 år	14
Mer än 15 år	51
<u>Ämnesområden</u>	
Kultur/nöje	6
Sport	13
Politik/samhälle	18
Ekonomi/arbetsmarknad	5
Kriminal/rätt	6
Familj	1
Utrikes	1
Feature	4
Allmänt inriktad	43
Annat	2

Kommentar: Kategorin "huvudsaklig arbetsuppgift" grundar sig på samtliga 1545 svar. Alla övriga kategorier bygger endast på de svarande reportrarnas svar.

Anställningstid

Majoriteten av reportrarna som har svarat är rutinerade och har en lång erfarenhet inom journalistbranschen. Över hälften, 51 procent, har arbetat i mer än 15 år. Nyblivna journalister som jobbat mindre än två år utgör endast fem procent av det totala antalet svarande reportrar. Att en så stor del av de som svarat har jobbat så pass länge tror vi kan påverka resultatet, bland annat faktorer så som anställningsform och medlemskap i SJF.

Ämnesområde

När det gäller spridningen över vilket ämnesområde reportrarna främst jobbar med utgörs nära hälften, 43 procent, av allmänreportrar. En förklaring till detta kan ligga i att de flesta jobbar på mindre tidningar där man inte har en lika specialiserad arbetsinriktning, utan gör lite mer av allting. Näst största ämnesgrupperna är politik/samhälle samt på tredje plats sport.

Medlemskap i SJF

Nästan alla svarande har angett att de är medlemmar i Svenska journalistförbundet, hela 90 procent, en siffra vi reagerade på som ganska hög. Det kan finnas flera faktorer till denna höga siffra. En av dem kan vara att den grupp vi valt att undersöka i huvudsak är tillsvidareanställda med lång arbetserfarenhet. Siffran hade förmodligen blivit betydligt lägre om vi gjort undersökning bland frilansare eller haft en större andel unga och oerfarna reportrar.

Metoddiskussion

Validitet

Att få tag i statistik över vår population, antalet anställda reportrar på svenska dagstidningar, har varit svårt. Den enda siffra vi har att jämföra med är att Svenska journalistförbundet 2006 hade ca 18 200 medlemmar och av dem jobbade 42 procent inom dagspress, det ger en siffra på ungefär 7650 personer³⁵. Vad vi inte vet om den siffran är hur många som var anställda som reportrar, vi vet inte heller hur många svenska dagstidningsreportrar som inte är med i SJF eller hur siffrorna ser ut i dag. Därför vet vi dessvärre inte exakt hur stor vår population är. Det vi däremot vet är att vi har skickat ut vår enkät till reportrar från alla svenska tidningar som ges ut tre dagar eller mer per vecka och får presstöd. Vi kan därmed också med ganska stor säkerhet säga att vi på varje tidning har kontaktat en klar majoritet av de skrivande reportrarna. Därmed kan vi säga att vår urvalsgrupp består av en klar majoritet av alla reportrar som är anställda på svenska dagstidningar. Däremot kan vi inte säga någonting om hur vår urvalsgrupp matchar populationen angående kön, tidningstyp de arbetar på, ålder eller ämne de skriver om eftersom vi inte lyckats finna någon sådan statistik.

³⁵ Asp (2007) sid.250

Med tanke på hur många vi nått med vår enkät så kan vi anta att urvalet stämmer bra överens med populationen, men på grund av för lite kunskap om populationen går det inte att veta säkert hur väl den och urvalsgruppen stämmer överens.

Vi har inga ambitioner att uttala oss om fler grupper än dagstidningsreportrar.

Den interna validiteten för vår undersökning anser vi vara god. Webbaserade enkätundersökningar som är anonyma tror vi är ett bra sätt att undersöka frågor som kan vara känsliga att svara på, vilket våra frågor kan sägas vara. Förhoppningsvis har reportrarna därmed vågat svara sanningsenligt på våra frågor. Det vi missat på grund av vårt metodval var mera djup och nyanser i upplevelser av hot, vilket troligtvis hade framkommit mer med en kvalitativ metod. Detta är olyckligt men vi prioriterade att få en bild av hur det faktiskt såg ut för majoriteten av svenska dagstidningsreportrar.

Reliabilitet

Ett misstag som vi gjorde var att vi i vår databas fick vi med en del dubletter av e-postadresser. Anledningen var dels slarv i insamlandet av e-postadresser från tidningarna men också att många tidningar ingick i koncerner och därför kunde reportrar skriva för flera olika tidningar. Problemet uppmärksammades av oss när vi skickade ut andra påminnelsen då vi fick flera mail från reportrar som sa att de redan hade svarat. Vi gick då igenom databasen och tog bort alla dubletter. Tyvärr var det så att de som hade sin e-postadress uppskriven två gånger också kunde svara två gånger. Två reportrar gjorde detta innan vi hann ta bort dubletterna. Detta är olyckligt men eftersom vi har en såpass hög svarsfrekvens har det ingen nämnvärd effekt på resultaten. Vi anser ändå att reliabiliteten för vår undersökning får anses som god.

6. Resultat

I detta kapitel kommer vi att ta upp de viktigaste resultaten av vår undersökning. Vi inleder med att visa hur det ser ut på stora hela med omfattningen av hoten. Därefter går vi in mer specifikt på vilket sätt reportrarna har blivit hotade, vilka åtgärder de vidtog efter hotet samt hur de upplevt stödet från chefer, medarbetare och svenska journalistförbundet. Resultatdelen avslutas med att lyfta blicken och se till vilka konsekvenser det kan tänkas få när reportrar blir hotade både för dem själva och för deras redaktioner.

Huruvida hoten påverkar journalistiken och demokratin är något vi inte kunnat få ett klart och tydligt svar på ur vår enkät, men med hjälp av våra resultat kan vi ändå se vissa mönster och dra vissa slutsatser utifrån de teorier vi har valt.

Hur hotade är svenska dagstidningsreportrar?

Huvudfrågan i vår undersökning var att se i vilken grad svenska dagstidningsjournalister var hotade. Dessa resultat kommer vi nu att presentera, men även redogöra för skillnader som kan finnas i svaren mellan olika tidningstyper, ämnesområden, yrkeserfarenhet och kön.

Av de 1281 reportrar som har besvarat vår enkät valde två att inte besvara frågan om de blivit hotade under de senaste två åren³⁶. De svarande fördelade sig så att 18 procent uppgav att de blivit hotade någon gång de två senaste åren, och resterande 82 procent uppgav att de inte blivit det. Den faktiska siffran för hela vår population skulle dock mycket väl kunna vara något högre. Orsaken till detta är att den grupp som, enligt vår undersökning, verkar vara mest utsatt för hot även är något underrepresenterad i undersökningen, nämligen kvällstidningsreportrar.

Att nästan var femte av reportrarna i vår undersökning är hotade visar på att det finns ett problem med hot mot journalister i Sverige i dag. Som Strömbäck skriver så är det nödvändigt med en fri media för att demokratin ska fungera fullt ut³⁷. Frågan är hur fritt dagstidningarna kan verka när så många reportrar faktiskt blir hotade i sitt arbete? Om hoten påverkar journalistiska ideal som oberoende och objektivitet³⁸ så är det svårt att påstå att medierna får verka fritt. Vilka konsekvenser hoten får kommer vi komma in på senare i resultaten men bara att det förekommer så många hot i Sverige i dag gör att det finns risk att journalister anpassar sig efter dem.

³⁶ *Kommentar*. Frågan löd: Har du blivit hotad i samband med ditt journalistiska arbete under de senaste två åren?

³⁷ Nord, Strömbäck (2004) sid 16.

³⁸ Wiik (2010), sid 12

Tidningstyp (se tabell 2)

Som kvällstidningsreporter är det vanligare att bli utsatt för hot än övriga grupper. Nästan en tredjedel av de svarande kvällstidningsreporterna har blivit hotade under de senaste två åren, vilket är klart högre siffra än för övriga tidningstyper.

Att denna grupp skulle vara mest utsatt stärks även av resultat som presenteras lite senare i detta kapitel angående vilka hot som är vanligast förekommande inom respektive tidningstyp (se tabell 7).

Tabell 2. Andel hotade inom respektive tidningstyp (procent).

	<u>Andel hotade</u>
Kvällstidning	30
Morgontidning storstad	19
Morgontidning större tätort	16
Morgontidning minde tätort/landsort	19

N=1263

Kommentar: Frågan lyder: "Har du under de senaste två åren blivit hotade i samband med ditt journalistiska arbete?" Procentsatserna avser andelen inom respektive tidningstyp, inte procent av totala antalet svaranden.

Ämnesområden (se tabell 3)

Det verkar vara av stor betydelse inom vilket ämnesområde du jobbar ifall du blir hotad. Mest hotade är de reportrar som jobbar inom kriminal/rätt, utrikes och politik/samhälle. Detta kan ha sin förklaring i att reportern i dessa ämnen ofta jobbar med konflikter av olika slag där människor i regel har starka åsikter.

Att reportrar som jobbar med kriminal-/rättsfrågor är de mest utsatta för hot är något som flera tidigare studier också kommit fram till.³⁹ Att flera av varandra oberoende undersökningar visar på samma resultat menar vi är en mycket stark indikator på att detta är ett fenomen vi nu kan befästa.

Minst hotade är reportrar inom familj och feature. Detta skulle eventuellt kunna förklaras med att ämnena som de reporterna behandlar i regel inte är kontroversiella.

³⁹ Säkerhetspolisen (2009) sid. 6, Hellmyrs, Mikael & Olofsson, Johan (2006) sid. 37, Karlstein, Monica & Korsgren, Minna (2009) sid. 22.

Tabell 3. *Förekomst av hot inom respektive ämnesområde, rangordnat (procent).*

	<u>Andel hotade</u>
Kriminal/rätt	45
Utrikes	22
Politik/samhälle	21
Allmän inriktad	19
Ekonomi/arbetsmarknad	17
Kultur/nöje	15
Sport	12
Annat	5
Feature	2
Familj	0

N=1276

Kommentar: Frågan lyder "Har du under de senaste två åren blivit hotad i samband med ditt journalistiska arbete?"

Yrkeserfarenhet (se tabell 4)

Det verkar inte finnas något starkt samband mellan hur länge du har arbetat som journalist och om du blir hotad. Siffrorna som sticker ut lite är dels gruppen "mindre än två år" men också grupperna "2 till 5 år" och "11 till 15 år". För den förstnämnda gruppen skulle skillnaden kunna bero på att flera av reportrarna i den gruppen ännu inte arbetat i två år och därmed inte blivit exponerade för hot lika länge som reportrarna i de andra grupperna har.

Tabell 4. *Förekomst av hot efter anställningstid i branschen (procent).*

Arbetat som journalist i:	<u>Andel hotade</u>
Mindre än 2 år	13
2 till 5 år	25
6 till 10år	20
11 till 15 år	14
Mer än 15 år	18

N=1277

Kommentar: Korstabell av frågorna "Har du under de senaste två åren blivit hotad i samband med ditt journalistiska arbete?" samt "Hur länge har du arbetat som journalist?"

Kön

Det fanns inga nämnvärda skillnader mellan könen i andel hotade de senaste två åren.

Hur reportrarna blev hotade

Andra delen av första frågeställningen syftar till att undersöka på vilket sätt reportrarna blir hotade, vad de blir utsatta för. Vår metod för att få reda på detta var att vi listade elva olika sätt att bli hotad på där de själva fick kryssa i hur ofta respektive hot har skett⁴⁰.

Det vanligaste sättet att bli hotad på är via telefon eller mail till jobbet, följt av öga mot öga. Dessa resultat stämmer överens med tidigare forskning av Hellmyrs och Olofsson. Även de fick i sin undersökning fram att det vanligaste sättet att bli hotad var just via telefon och mail till jobbet⁴¹.

De minst förekommande sätten att bli hotad på är via mail hem/privat och brev till hemmet. Intressant är att hot på debattforum på nätet och via sociala medier ligger relativt långt ner på listan. I och digitaliseringen och journalisters ökade närvaro på nätet⁴² samt enkelheten och anonymiteten i att uttala ett hot där i skriften form trodde vi att det skulle vara mycket vanligare. Troligtvis skrivs det mycket på nätet som skulle kunna upplevas som hot men inte blir läst av den berörda reportern (Se tabell 6).

När det gäller omfattningen av hoten är det vanligast att bli hotad någon enstaka gång, men undantag finns. Att få hotfulla mail till jobbet är en kategori som sticker ut genom att det där är nästan lika vanligt att bli hotad flera gånger som att bli det någon enstaka gång. Det är också inom den kategorin som störst andel blir hotade regelbundet, fyra procent av de svarande (Se tabell 5).

Bakgrundsvariabler

När man tittar på hur olika bakgrundsvariabler spelar någon roll i sättet reportrarna blir hotade på, så var det framförallt mellan olika tidningstyper det var stora skillnader. Varken ämnesområdet man skriver om eller yrkeserfarenhet visade på några stora skillnader. Det gjorde inte heller variabeln kön förutom att det är lite större risk att bli hotad öga mot öga om du är man. 56 procent av de hotade männen hade blivit hotade på detta sätt medan samma siffra för kvinnorna var 44 procent.

Tidningstyp (se tabell 7)

Det spelar stor roll vilken tidningstyp reportern jobbar på och hur den blir hotad. Nästan alla kategorier är vanligast förekommande hos kvällstidningsreportrar. Detta kan ses som en indikator på att gruppen kvällstidningsreportrar faktiskt är mer hotade än övriga grupper eftersom en större andel i reportrar i den gruppen har blivit hotade på flest sätt. Exempelvis har samtliga där blivit hotade via mail till jobbet medan det hos övriga tidningstyper endast är

⁴⁰ Se fråga 9 i bilaga 2.

⁴¹ Hellmyrs & Olofsson (2006), sid 18.

⁴² Quandt & Singer (2009), sid 132.

runt 60 procent. Det är bara ”hotfull handling” och ”annat” där någon annan tidningstyp har en större andel hotade reportrar.

Tabell 5. På vilket sätt, och i vilken omfattning, reportrarna blir hotade (procent).

	Någon enstaka gång				
	gång	Flera gånger	Regelbundet	Aldrig	Total
Öga mot öga	54	0	0	46	100
Hotfull handling	16	1	0	83	100
Mail till jobbet	33	29	4	34	100
Telefon till jobbet	50	18	0	31	99
Brev till jobbet	32	7	1	61	101
Mail hem/privat	7	3	0	90	100
Telefon hem/privat	19	3	0	78	100
Brev till hemmet	7	0	0	93	100
Sociala medier	17	5	2	76	100
Debattforum på nätet	24	9	2	64	100
Annat	11	3	0	86	100

N= 234

Kommentar: Frågan lyder ”Hur många gånger har du blivit hotad på något av följande sätt?”. Alla icke-svar har slagits samman med kategorin ”aldrig”.

Tabell 6. Vanligast förekommande sätten att bli hotad på (procent.)

Telefon till jobbet	69
Mail till jobbet	66
Öga mot öga	54
Brev till jobbet	39
Debattforum på nätet	36
Sociala medier	24
Telefon hem/privat	22
Hotfull handling	17
Annat	14
Mail hem/privat	10
Brev till hemmet	7

N= 234

Kommentar: Kategorierna ”någon gång”, ”flera gånger” och ”regelbundet” är här sammanslagna för att förtydliga vilket sätt som är vanligast att bli hotad på. I enkäten var frågan konstruerad som en fleroobjektsfråga där man fick kryssa i vilket sätt man blivit hotad på. Dock var det inte obligatoriskt att kryssa i något, och därför har vi här sammanslagit alla icke-svar med kategorin ”aldrig”.

Morgontidningar i större tätorter sticker ut med att det där är klart vanligare att bli utsatt för hotfulla handlingar än bland övriga tidningstyper. Ytterligare siffror att uppmärksamma är att hot via sociala medier och debattforum på nätet sjunker från kvällstidning till morgontidning och blir sedan mindre vanligt desto mindre spridningen av tidningen blir. Detta skulle kunna bero på att digitaliseringen och därmed också journalisternas ökade närvaro på internet⁴³ inte fått samma genomslag på landsortstidningar som hos de stora kvälls- och dagstidningarna.

Tabell 7. Andel av tidningarnas reportrar som blivit hotade på följande sätt (procent)

	Kvällstidning	Morgontidning storstad	Större tätort	Landsort
Öga mot öga	<u>67</u>	47	55	58
Hotfull handling	11	14	<u>25</u>	13
Mail till jobbet	<u>100</u>	67	62	61
Telefon till jobbet	<u>78</u>	55	71	72
Brev till jobbet	<u>50</u>	45	47	28
Mail hem/privat	<u>22</u>	10	13	5
Telefon hem/privat	<u>28</u>	20	20	25
Brev till hemmet	<u>11</u>	10	5	6
Sociala medier	33	33	26	16
Debattforum på nätet	<u>67</u>	43	38	23
Annat	17	8	<u>18</u>	13

N= 234

Kommentar: Kategorierna hotad "någon enstaka gång", "flera gånger och "regelbundet" är sammanslagna.

Åtgärder efter hotet (se tabell 8)

De flesta av de hotade journalisterna vidtog någon form av åtgärd efter att ha blivit utsatt för hot. Det vanligaste är att man berättade om hotet för medarbetare, närstående och chefer. Det visar på att det finns en öppenhet inom journalistkåren när det gäller just hot. Hoten är inget som hemlighålls utan det allra vanligaste är att reportrarna öppet berättar för sina medarbetare och arbetsledare vad de blivit utsatta för.

Vårt antagande om att den individualiserade arbetsprocessen, och de tuffare arbetsvillkoren skulle resulterat i en mindre öppenhet när det gäller att rapportera hot, stämmer alltså inte.

Väldigt få av de hotade reportrarna har dock valt att kontakta svenska journalistförbundet, trots att 90 procent är medlemmar. Detta kan vara ett problem eftersom SJF som fackförbund ska bistå journalisterna i konflikter med arbetsgivarna om t.ex. säkerheten i det journalistiska

⁴³ Quandt & Singer (2009), sid 130 – 140.

arbetet. Om hot inte rapporteras blir det ett problem eftersom SJF då inte kan ha koll på hur det ser ut för deras medlemmar.

Tabell 8. *Andel som vidtog följande åtgärder efter hot (procent).*

Berättade du för medarbetare	93
Berättade du för närstående	83
Rapporterade du till chef	82
Kontaktade du facket	16
Polisanmälde du händelsen	25
Tog du ledigt efter att du blivit hotad	3
Bytte du arbetsuppgifter	3
Sjukanmälde du dig efter hotet	2
Gick du ner i arbetstid	0
Bytte du jobb	0
Sa du upp dig från jobbet	0

N=234

Tidningstyp och arbetserfarenhet (se tabell 9)

När det gäller bakgrundsfaktorens inverkan på hur reporterna agerar så är det framförallt när det gäller polisanmälningar av hoten som det finns skillnader. Det är mycket ovanligare att hot mot "morgontidning mindre tätort/landsort" polisanmäls än för de övriga tidningskategorierna. En möjlig orsak till detta kan vara att de större tidningarna kanske oftare har en policy hur man agerar vid hot. Dessutom blir den som hotar oftast mer anonym för den hotade ju större upplaga tidningen har. Därmed kan det vara lättare att anmäla ett sådant hot än ett hot som kommer från en person den hotade reportern känner till och kanske har en koppling till, vilket oftare kan vara fallet för många hot på landsortstidningar.

Det finns en tydlig korrelation mellan hur länge man arbetat som journalist och om man polisanmäler händelsen. Detta kan visa på att erfarna journalister antingen utsätts för grövre hot än unga eller att de tar hoten mer allvarligt.

Stöd efter hotet

Alla reportrar som har berättat om hoten mot dem kände ett mycket eller ganska stort stöd från ledning/chefer och medarbetare. Stödet från SJF uppfattas däremot som svagare. Det är många som inte har berättat om hotet för SJF men av de som gjort det så är det mer än hälften som tycker att stödet från SJF var ganska litet, mycket litet eller inget alls. Detta resultat kan förklara varför så få väljer att rapportera om sitt hot till SJF (se tabell 8). Om reporterna vet att bemötandet från SJF är dåligt vid rapportering av hot så blir viljan att rapportera mindre. Anledningen till att det är färre svarande på frågan om SJF:s stöd är att den frågan endast ställdes till de som var medlemmar.

Tabell 9. *Andel som polisanmälde hotet inom varje tidningstyp och arbetserfarenhetskategori (procent).*

Kvällstidning	33
Morgontidning storstad	27
Morgontidning större tätort	32
Morgontidning mindre tätort/landsort	15
Yrkeserfarenhet:	
Mindre än två år	13
2 till 5 år	11
6 till 10 år	20
11 till 15 år	28
Mer än 15 år	32

N=234

Tabell 10. *Stöd från ledning/chefer, medarbetare och svenska journalist förbundet (procent)*

	Ledning /chefer	Medarbetare	SJF
Mycket stort	65	76	3
Ganska stort	25	18	7
Ganska litet	0	0	9
Mycket litet	0	0	2
Inget alls	0	0	6
Har inte berättat om hotet	10	6	73
Antal	234	227	203

Kommentar: Anledningen till att det är färre svarande på frågan om SJF:s stöd beror på att den frågan endast ställdes till de som var medlemmar. Den ursprungliga frågan löd: Hur stort stöd kände du från ledning och chefer/medarbetare/Svenska journalistförbundet.

Hur hotade känner sig reportrarna i dag?

För att få en siffra över hur läger ser ut just nu valde vi att fråga de hotade reportrarna hur hotade de känner sig i dag. Det var 228 reportrar som valde att svara på denna fråga och av dem uppgav en fjärdedel att de kände sig hotade i dag. Av dem var det dock bara en som kände sig hotad i mycket hög grad, resterande 55 kände sig hotade i liten grad. Detta kanske

inte låter som en speciellt hög siffra men den innebär samtidigt att ungefär 4 procent av alla som besvarat enkäten upplever sig vara hotade i dag.

Tidningstyp (se tabell 11)

När det gäller kön är skillnaderna i upplevelsen av att vara hotad små, om ens några. Kvinnliga reportrar som blivit utsatta för hot upplever sig inte vara nämnvärt mer hotade än manliga reportrar.

Däremot finns det skillnader i vilken typ av tidning du arbetar på. Reportrar på större tätortstidningar är de som upplever sig vara mest hotade, nästan av en tredjedel av dem uppger att de är hotade i liten grad. De andra grupperna upplever sig vara mindre hotade än genomsnittet, och minst hotade i dagsläget känner sig kvällstidningsreportrar. Detta trots att det är de som faktiskt är mest utsatta för hot (se tabell 2). Att ta med i beräkningen här är kvällstidningskategorins låga antal svarande och resultatet bör därför tolkas med stor försiktighet.

Tabell 11: Hotade i dag och tidningstyp.

	Kvällstidning	Morgontidning storstad	Morgontidning större tätort	Morgontidning mindre tätort/landsort
Ja, i mycket hög grad	0	1 2%	0	0
Ja, i liten grad	2 12%	9 20%	25 32%	19 22%
Nej, inte alls	15 88%	36 78%	52 68%	66 78%
Total	17	46	77	85

Tabellkommentar: Frågan vi ställde i enkäten löd "Känner du dig hotad idag?"

Arbetsfarenhet

Av de reportrar som känner sig hotade i dag är det framförallt gruppen som arbetat 0 till 5 år som sticker ut. Av dem uppger 13 procent att de känner sig hotade i dag att jämföra med mellan 26 till 29 procent för de andra kategorierna. Det här resultatet skulle kunna förklaras att reportrarna i denna grupp, på grund av sin kortare tid i yrket, ännu inte blivit hotade lika många gånger som de andra grupperna.

Tabell 12: Hotade i dag och arbetserfarenhet.

	Arbetserfarenhet			
	0 till 5 år	6 till 10 år	10 till 15 år	Mer än 15 år
Ja, i mycket hög grad	0 1%	0	0	1 1%
Ja, i liten grad	7 13%	10 26%	7 28%	31 28%
Nej, inte alls	45 87%	28 74%	18 72%	80 71%
Total	52	38	25	112

Tabellkommentar: Frågan vi ställde i enkäten löd "Känner du dig hotad idag?"

Hotens påverkan på reportrarna

För att se om hoten påverkar den enskilde reportern i dennes arbete ställde vi ett antal frågor till de hotade reportrarna om hoten på något sätt påverkat vad de skriver om och deras arbetsrutiner.

Vi valde även att fråga alla reportrar om de var försiktiga att skriva om vissa ämnen på grund av rädsla för hot. Det var intressant för oss att se hur de reportrar som inte hade blivit hotade tänkte omkring denna fråga.

Hotens påverkan på reportrarnas skrivande (se tabell 13)

Över en tredjedel av de hotade reportrarna uppger att hoten kan ha påverkat deras skrivande, och tio procent att hoten har påverkat det. Detta är en hög siffra, räknar man in alla svarande på enkäten så är det sju procent som tror att hoten kan ha påverkat vad de skriver om. Det innebär att det är sju procent som inte uppfyller det journalistiska idealet att vara autonom⁴⁴.

Kön (se tabell 14)

Skillnaderna när det gäller till kön är inte särskilt stora. 39 procent av kvinnorna som blivit hotade säger att de påverkas i deras skrivande mot 34 procent av männen.

⁴⁴ Wiik (2010), sid 12

Tabell 13: Om hot påverkar reportrarnas skrivande.

	Antal svarande	Procent
Ja, i mycket hög grad	5	2
Ja, i ganska hög grad	18	8
Kanske något	61	27
Nej inte alls	146	63
Total	230	100

Tabellkommentar: Frågan vi ställde i enkäten löd "Tror du att hotet/ hoten påverkar ditt skrivande?"

Tabell 14: Om hot påverkar reportrars skrivande, fördelat efter kön.

	I mycket hög grad	I ganska hög grad	Kanske något	Nej, inte alls	Total
Kvinnor	2 2%	8 7%	32 30%	66 61%	108 100%
Män	3 2%	10 8%	29 24%	80 66%	122 100%

Tabellkommentar: Frågan vi ställde i enkäten löd "Tror du att hotet/ hoten påverkar ditt skrivande?"

Tabell 15: Om hot påverkar reportrars skrivande, fördelat efter tidningstyp.

	Kvällstidning	Morgontidning storstad	Morgontidning större tätort	Morgontidning mindre tätort/landsort
Ja, i mycket hög grad	2 11%	1 2%	2 3%	0 %
Ja, i ganska hög grad	1 6%	1 2%	3 4%	13 15%
Kanske något	1 6%	19 40%	20 26%	20 24%
Nej inte alls	14 77%	27 56%	51 67%	52 61%
Total	18	48	76	85

Tabellkommentar: Frågan vi ställde i enkäten löd "Tror du att hotet/ hoten påverkar ditt skrivande?"

Tidningstyp (se tabell 15)

Vilken tidningstyp reportern arbetar på verkar påverka mer än kön i uppfattningen om hot påverkar ens skrivande. Nästan hälften av alla hotade reportrar på morgontidningar uppger att hoten kan ha påverkat deras skrivande.

Reportrar på kvällstidningar är den grupp som anser att de påverkas minst av grupperna.

Hotens påverkan på reportrarnas arbetsrutiner (se tabell 16)

Fler reportrar tror att hot påverkar deras arbetsrutiner än deras skrivande (se tabell 13). Nästan hälften av de hotade reportrarna tror med om att deras arbetsrutiner kan ha påverkats av hoten. Detta kan innebära att deras arbetsrutiner har förändrats, antingen genom att ledning, fack eller chefer har ingripit, eller att de själva har förändrat dem. Eftersom de flesta rapporterar till ledning efter att de blivit hotade, och känner ett stort stöd från organisationen är det inte helt otänkbart att organisationen ingripit (se tabell 8 och 10).

Tabell 16: Om hot påverkar reportrarnas arbetsrutiner.

	Antal svarande	Procent
Ja, i mycket hög grad	5	2
Ja, i ganska hög grad	22	10
Kanske något	82	36
Nej, inte alls	120	52
Totalt	229	100

Tabellkommentar: Frågan vi ställde i enkäten löd "Tror du att hotet/ hoten påverkar dina arbetsrutiner?"

Tidningstyp (se tabell 17)

Det är ingen skillnad mellan könen och hur reportrarna påverkas i sina arbetsrutiner utan återigen är det på tidningstyp som skillnaderna finns och återigen är det kvällstidnings-reportrarna som tror att de påverkas minst.

Arbetserfarenhet (se tabell 18)

Precis som vid hotens påverkan av reportrarnas skrivande så är det reportrarna med minst arbetserfarenhet som påverkas minst av hoten. Värt att nämna är att 5 procent av reportrarna som arbetat i mer än 15 år anser att hoten påverkar deras arbetsrutiner i mycket hög grad.

Försiktighet på grund av risken för hot

Ett annat sätt att se hur reportrar påverkas av hot är att se hur försiktiga de är att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot. Denna fråga ställde vi till alla reportrar som deltog i vår undersökning. Därför börjar vi med att göra en jämförelse hur de som har blivit hotade svarade och de som inte blivit hotade.

Tabell 17: Om hoten påverkar reportrarnas arbetsrutiner, fördelat efter tidningstyp.

	Kvällstidning	Morgontidning storstad	Morgontidning större tätort	Morgontidning mindre tätort/landsort
Ja, i mycket hög grad	0 %	2 4%	1 1%	2 2%
Ja, i ganska hög grad	1 6%	3 6%	7 9%	11 13%
Kanske något	4 23%	19 40%	31 41%	27 31%
Nej inte alls	12 71%	23 49%	37 48%	46 54%
Total	17 100%	47 100%	76 100%	86 100%

Tabellkommentar: Frågan vi ställde i enkäten löd "Tror du att hotet/ hoten påverkar dina arbetsrutiner?"

Tabell 18: Om hoten påverkar reportrarnas arbetsrutiner, fördelat efter journalisterfarenhet.

	Arbetserfarenhet:			
	0 till 5 år	6 till 10 år	10 till 15 år	Mer än 15 år
Ja, i mycket hög grad	0 %	0 %	0 %	5 5%
Ja, i ganska hög grad	4 8%	6 15%	3 13%	9 8%
Kanske något	17 33%	14 35%	9 37%	41 36%
Nej inte alls	30 59%	20 50%	12 50%	58 51%
Total	51 100%	40 100%	24 100%	113 100%

Tabellkommentar: Frågan vi ställde i enkäten löd "Tror du att hotet/ hoten påverkar dina arbetsrutiner?"

En tredjedel av de som är hotade instämmer i att de är försiktiga att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot. För gruppen som inte blivit hotade är samma siffra nästan en fjärdedel. Slår man ihop dessa kategorier så är det 26 procent av alla de svarande som är försiktiga att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot. Att så pass många är försiktiga med det kan innebära att kriterierna för en väl fungerande media inte blir uppfyllda⁴⁵. Om vissa ämnen undviks så blir det inte en sann verklighetsbild som presenteras till medborgarna i det svenska samhället.

Tabell 19. Försiktighet att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper

	Hotade (antal)	Hotade (procent)	Ej hotade (antal)	Ej hotade (procent)
Instämmer helt	5	2	12	1
Instämmer delvis	71	31	241	23
Instämmer inte alls	158	67	790	76
Totalt	234	100	1043	100

Tabellkommentar: Påståendet vi ställde i enkäten löd " Jag är försiktig med att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot."

Tidningstyp (se tabell 20)

Reportrar på landsortstidningar är mer försiktiga än övriga tidningsgrupper vilket skulle kunna bero på att man är mindre anonym som reporter på mindre orter, vilket i sin tur kan betyda större risk att man blir hotad om man skriver om känsliga ämnen.

Tabell 20: Försiktighet att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper, fördelat efter tidningstyp

	Kvällstidning	Morgontidning storstad	Morgontidning större tätort	Morgontidning mindre tätort/landsort
Instämmer helt	1 6%	1 2%	1 1%	2 2%
Instämmer delvis	4 22%	14 29%	21 27%	32 37%
Instämmer inte alls	13 72%	34 69%	55 72%	53 61%
Total	18	49	77	87

Tabellkommentar: Påståendet vi ställde i enkäten löd " Jag är försiktig med att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot."

⁴⁵ Nord, Strömbäck (2004), sid 19.

Arbetserfarenhet

När det gäller erfarenhet är det svårt att se någon tydlig tendens, även om det skiljer sig en del mellan de olika grupperna. De som arbetat längst, mer än femton år, och de som arbetat kortast tid är de som är minst försiktiga. De som arbetat mellan sex och tio år är de som är mest försiktiga.

Tabell 21: Försiktighet att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper, fördelat efter journalisterfarenhet

	Journalisterfarenhet			
	0 till 5 år	6 till 10 år	10 till 15 år	Mer än 15 år
Instämmer helt	2 4%	0 %	0 %	3 3%
Instämmer delvis	14 27%	18 45%	9 36%	30 26%
Instämmer inte alls	36 69%	22 55%	16 64%	83 71%
Total	52	40	25	116

Tabellkommentar: Påståendet vi ställde i enkäten löd "Jag är försiktig med att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot."

Om redaktionerna påverkas av hoten

Hot mot journalister påverkar inte bara den enskilde journalisten som blir utsatt för hotet, reporterns professionella roll och hennes arbete sker inte i en bubbla. De flesta reportrar, inte minst dagstidningsreportrar arbetar i en del av ett sammanhang, ofta är detta sammanhang en redaktion.

It is in organizational environments that most journalistic work is done, which makes it crucial to acknowledge the influence of organizational cultures (...).⁴⁶

Reportrar arbetar på arbetsplatser, man talar och umgås med varandra, och på detta vis blir den organisatoriska nivån också intressant att studera. Som hotad reporter förhåller man sig inte bara individuellt, utan också organisatoriskt till hoten. Hoten kan på detta sätt också få ringar på vattnet; det är inte bara de berörda journalisterna som påverkas, hoten berör hela journalistkåren, eller i alla fall hela redaktionen. Det blir därför intressant att se hur

⁴⁶ Wiik (2010), sid 66.

reportrarna, och inte bara de som blivit utsatta för hot, anser att deras redaktion bemöter och förhåller sig till hot mot reportrar. Därför frågade vi om just detta.

När det gäller ifall redaktionerna har ändrat i tidningens innehåll så är det 14 procent som tror att man kan ha ändrat något efter hot. På frågan om man har ändrat arbetsrutiner så är det nästan hälften som tror att det kan ha hänt. Detta kan betyda att de ändrat policys hur man hanterar hot, eller säkerhetsföreskrifter efter hot. En del redaktioner har också en säkerhetsansvarig från organisationen eller skyddsombud från facket som ansvarar för dessa frågor. Men det är tydligt att många redaktioner anpassar sig på ett eller annat sätt till hoten.

Det är självklart lite svårare för oss att uttala oss om hotens konsekvenser för redaktionen, än konsekvenser för den enskilde reportern. Detta eftersom vi endast tillfrågat anställda reportrar och lokalredaktörer, inte chefer, som i många fall är de som är ansvariga för hur en redaktion hanterar hot, och ofta har en översikt över organisationens arbetsrutiner. Det varierar självklart från organisation till organisation och från reporter till reporter hur insatta de anställda är i organisationens arbetsrutiner.

Tabell 22: Om redaktionen ändrat tidningens innehåll eller redaktionella arbetsrutiner efter hot.

	Ja, i mycket hög grad	Ja, i ganska hög grad	Kanske något	Nej	Vet inte	Total
<i>Har din redaktion ändrat tidningens innehåll efter hot?</i>	%	1%	13%	57%	29%	100%*
						N=1269
<i>Har din redaktion ändrat redaktionella arbetsrutiner efter hot?</i>	2%	10%	34%	29%	25%	100%*
						N= 1241

Tabellkommentar: Enkätfrågan är ställd så som den står i tabellen. Tillfrågade är alla reportrar, inte bara de som blivit utsatta för hot.

Påverkan på journalistiken och demokratin

För att se hur reportrarna själva uppfattar hot mot journalister och dess konsekvenser för demokratin, valde vi att ställa några påståenden till dem. Vi jämförde svaren från de som blivit hotade med de som inte blivit hotade, för att se om hoten har någon påverkan på reportrarnas inställning till hotens konsekvenser.

Bland de som inte blivit hotade var det ett klart överslag, 89 procent, som tyckte att hot mot journalister påverkar journalistiken negativt, i alla fall delvis. Bland de som blivit hotade var

samma siffra 85 procent, alltså ungefär lika mycket. Bland de som inte blivit hotade ansåg nästan alla att hot mot journalister är ett "allvarligt problem för demokratin", och de allra flesta av dessa instämde helt i detta påstående. Om man jämför med de som blivit utsatta för hot var samma siffra 98 procent (se tabell 23).

Utifrån de här resultaten kan vi dra flera intressanta slutsatser. Dels är det intressant att så många reportrar, vare sig de är hotade eller inte, tycker att hot mot journalister är ett stort problem för demokratin. Det verkar inte heller finnas några samband mellan att bli hotad och hur man ser på hotens konsekvenser för journalistiken och demokratin, hoten verkar inte ha några större konsekvenser för den enskilde journalistens uppfattningar. Idealen om demokrati och journalistikens oberoende verkar vara konstant hos reportrarna. Samtidigt instämmer de allra flesta i att hoten har konsekvenser, vilket skulle kunna vara ett tecken på att svenska dagstidningsreportrar tycker att journalistiken bör vara oberoende av hot, men att den idag inte är det.

Vi undersökte även skillnader mellan kön, tidningstyp, journalisterfarenhet och vilket ämnesområde reportrarna huvudsakligen skriver om för att se om det fanns skillnader i hur man ser på hotens effekter. Men när det gällde dessa kategorier fann vi inga större skillnader på hur man såg på hotens samhälleliga effekter. Det verkar mer som om individuella faktorer mer avgör vad man tycker i dessa frågor. En annan tolkning av dessa resultat är att de flesta reportrar håller med varandra i dessa frågor. Det verkar som det finns en samstämmighet i hur man ser på hotens effekter på journalistiken och demokratin.

Tabell 23. Om hot påverkar journalistikens kvalitet negativt och om hot mot journalister är ett allvarligt problem för demokratin.

Ej hotade reportrar (procent).

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer inte alls	Totalt
Påstående 1: Hot mot journalister påverkar journalistikens kvalitet negativt.	38	51	11	100
Påstående 2: Hot mot journalister är ett allvarligt problem för demokratin.	83	14	3	100

Hotade reportrar (procent).

Påstående 1: Hot mot journalister påverkar journalistikens kvalitet negativt.	32	53	15	100
Påstående 2: Hot mot journalister är ett allvarligt problem för demokratin.	77	21	2	100

N=1281

Tabellkommentar: Påståenden i enkäten är ställda så som de står i tabellen. Av de 1045 reportrar som inte blivit hotade valde 14 att inte svara på påstående 1, och 12 att inte svara på påstående 2. Av de 234 reportrar som blivit hotade valde ingen att inte svara på påstående 1, och 3 personer att inte svara på påstående 2.

7. Slutdiskussion

Resultaten vi fått in från vår enkät har vi nu presenterat, och till viss del analyserat, i föregående kapitel. Det som återstår nu är en diskussion kring resultaten och vilka konsekvenser de kan tänkas få för journalistiken och samhället.

Som tidigare diskuterats i teorikapitlet fyller medierna en betydelsefull funktion som informationskanal mellan makthavare och medborgare i dagens samhälle. Om inte reportrar kan rapportera om det som händer i samhället resulterar det i att den representativa demokratin inte kan fungera. Det journalistiska idealet utgår från att journalister ska kunna verka fritt och oberoende och inte låter sig påverkas av yttre faktorer. Det blir alltså även en försämring av den journalistiska kvaliteten och nyhetsmaterialet om reportrar börjar skrämmas till tystnad eller på andra sätt påverkas att skildra, eller inte skildra, händelser på ett visst sätt.

18 procent av dagstidningsreportrarna uppger i vår undersökning att de blivit hotade de senaste två åren, en siffra vi tidigare nämnt förmodligen ligger något i underkant hos hela populationen. De grupper som är mest utsatta för hot är kriminalreportrar, utrikesreportrar samt politik -och samhällsreportrar. Dessa reportrar är också de som tydligast fyller en central demokratisk roll i dagens Sverige, genom att de granskar makthavare och innehar en informationsförmedlande roll mellan demokratiskt valda representanter och medborgare. Därför blir hoten mot dessa särskilt allvarliga ur ett demokratiskt perspektiv.

Över en tredjedel, 37 procent, av de reportrar som utsatts för hot uppger att hoten kan ha påverkat deras skrivande. En siffra vi anser vara anmärkningsvärt hög. Än mer intressant blir det när vi ser att det även är en tredjedel av de hotade reportrarna som instämmer i att de är försiktiga med att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot. Ser vi till hela gruppen med dagstidningsreportrar blir det ännu mer omfattande då var fjärde reporter uppger att de är försiktiga med att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot. Det är ett stort antal reportrar. Den slutsats vi kan dra av detta är att hoten till viss del har en påverkan på reportrarna; de blir mer försiktiga och anpassar sitt skrivande på grund av risken att hoten ska genomföras.

Att reportrar på svenska dagstidningar blir påverkade i denna grad ställer till problem för journalistiken att leva upp till sina ideal. Att vara fri, oberoende och granskande blir allt svårare att uppfylla om man som reporter anpassar sig efter hoten. Det kan även innebära problem för reportern att fritt och öppet rapportera om viktiga händelser som sker i samhället. Följden av detta blir att funktionen som en demokratisk informationskanal mellan medborgare, samhälle och makthavare blir lidande, vilket kan inskränka det öppna samtalet och demokratin.

Har hoten ökat?

Om hoten har ökat eller inte är svårt att svara på eftersom de få undersökningar som gjorts inom ämnet har haft andra definitioner och urvalsgrupper än vi. Det resultat vi har fått fram på att 18 procent av reportrarna inom svensk dagspress har blivit hotade under de senaste två åren, stämmer ganska bra överrens med det resultat tidigare undersökningar kommit fram till. Däremot har vi funnit vissa intressanta förändringar vad gäller hoten inom vissa ämnesområden.

Kriminaljournalistiken är det ämnesområde där reportrar utsätts för mest hot. Där uppger hela 45 procent av de som jobbar med kriminal-/rättsjournalistik att de blivit hotade de senaste två åren. Detta kan jämföras med det resultat SÄPO kom fram till 2009. Även där var kriminaljournalistiken den mest utsatta gruppen. I deras undersökning uppgav 25 procent, av reportrarna som behandlade kriminalfrågor, att de blivit utsatta för hot senaste två åren⁴⁷. Ser vi till detta resultat är det anmärkningsvärt att det i vår undersökning är hela 45 procent. En ökning från 25 till 45 procent på två år är ganska mycket.

Detta resultat kan till viss del förklaras med vissa skillnader i våra undersökningar. SÄPO:s undersökning vände sig till SJF-medlemmar och där finns det en betydligt större spridning på journalister vad gäller arbetsuppgifter än i vår undersökning då vi endast vänt oss till reportrarna på dagstidningar. Å andra sidan är 90 procent av reportrarna i vår undersökning medlemmar i SJF. Hursomhelst är det en stor skillnad som inte går att helt förklara bort, och vi finner det anmärkningsvärt att en så stor förändring kan ha skett på bara två år. En annan sak som talar för att undersökningarna är jämförbara är att det inte skiljer så mycket sett till grupperna som helhet, våra populationer. SÄPO fann 2009 att 15 procent varit hotade de senaste två åren, medan vår undersöknings resultat är på 18 procent.

En annan undersökning som gjorts lite mer nyligen är den från Tidningsutgivarna (TU) där det visade sig att 18 procent hade blivit hotade senaste två åren⁴⁸. Denna undersökning besvarades främst på chefs- och ledningsnivå, vilket är en annorlunda urvalsram än i vår och mot SÄPO:s undersökning. Men det är intressant att våra resultat är ungefär desamma som TU:s, något som kan anses som en indikator på vilken nivå hoten ligger på. Det verkar inte spela så stor roll vilka man frågar, chefer eller reportrar, andelen hotade verkar ändå ligga mellan 15 och 20 procent.

Hur upplever reportrarna det själva?

När vi tillfrågade reportrarna vad de själva ansåg om hur antalet hot utvecklats de senaste två åren svarade de flesta antingen oförändrat eller vet inte. Men det finns vissa skillnader mellan

⁴⁷ Säkerhetspolisen (2009) *Otillåten påverkan på Medier*,

<<http://www.sakerhetspolisen.se/download/18.5bf42a901201f330faf80001741/otillatenpaverkanmedier.pdf>>

⁴⁸ Tidningsutgivarna (2011) *Hot och våld – standardrapport*,

<http://www.tu.se/images/stories/Document/Pressrum/2011/Hot_och_vald_mot_journalister.pdf>

de som blivit hotade och de som inte blivit det. De hotade anser i högre grad att antalet hot ökat senaste två åren⁴⁹, 26 procent respektive 15 procent för de som inte blivit hotade. Av tabellen nedan framgår det även tydligt att det är klart fler som tror att det ökat än att det minskat.

Tabell 24. Fråga: Hur upplever du att antalet hot har förändrats de senaste två åren? (procent)

	Icke hotade (n=1036)	Hotade (n=232)
Ökat mycket	1	3
Ökat något	14	23
Oförändrat	47	40
Minskat något	2	2
Minskat mycket	1	0
Vet inte	36	32
Totalt	100	100

Förslag på fortsatt forskning

För att ta forskningen vidare inom detta ämnesområde, om hur hot påverkar journalister samt vilka konsekvenser det får för samhället, skulle en kvalitativ studie behöva göras. Det som saknas är att mer ingående undersöka hur reportrarna själva upplever hoten och hur de reagerar och påverkas av dem. Förmodligen behövs det då fördjupande kvalitativa intervjuer med reportrarna själva för att kunna gå på djupet med detta. Vi tänker oss att denna typ av undersökning mycket väl även kan utgå från ett mer psykologiskt perspektiv om hur man som människa påverkas av yttre hot.

Vi har i vår undersökning, liksom i de flesta andra undersökningar, fokuserat på dagstidningar. Två andra intressanta områden som vore intressanta att undersöka vore journalister inom radio och tv. De exponeras på ett annat sätt än tidningsreportrar, framför allt tv-journalister, och därför kunde det vara intressant att se om skillnader förekommer inom dessa områden.

⁴⁹ *Kommentar:* Kategorierna "Ökat mycket" respektive "Ökat lite" är här sammanslagna.

8. Sammanfattning

Syftet med denna undersökning har varit att undersöka hur det ser ut i Sverige med hot mot reportrar på dagstidningar. För att besvara på våra frågeställningar har vi har tittat närmare på i vilken omfattning reportrarna hotas, på vilka sätt de blir hotade, vilka åtgärder de har vidtagit samt vilket stöd de känner att de fått efter att ha blivit hotade. Utöver detta har vi även undersökt vilka konsekvenser det kan tänkas uppstå till följd av hoten, både på ett personligt plan hos reportrarna själva, men även för samhället och demokratin i stort.

I teorikapitlet tar vi upp olika teorier vi har funnit intressanta när det gäller förhållandena mellan hot och påverkan, journalistiken och dess ideal och arbetsförhållanden samt hur detta hänger ihop med samhället och demokratin. Vi presenterar flera teorier som beskriver mediernas funktion i en demokrati, och i synnerhet den representativa form av demokrati vi har i Sverige. Denna funktion går främst ut på att agera som informationskanal mellan medborgarna och makthavarna och förmedla information om samhälle, politik och ekonomi. De journalistiska ideal som finns inom journalistkåren i dag och handlar om att journalister ska vara objektiva och oberoende och granska makthavare är viktiga förutsättningar för att denna funktion som demokratisk informationskanal mellan medborgare och demokratiska representanter ska kunna fungera.

Den tidigare forskning som finns om hur hot påverkar journalistiken har främst undersökt frågan på chefs- och ledningsnivå, vilket ledde oss fram till vårt syfte att granska hur reportrarna själva uppfattade hoten.

Vår metod för att undersöka detta föll på att genomföra en webbenkät till dagstidningsreportrar i Sverige därför att det var en grupp vi relativt lätt kunde avgränsa och därmed även med större säkerhet kunna uttala oss om. Metodvalet grundade sig även på att det var ett av de mest tids- och resurseffektiva sätten för att undersöka ämnet på bred front och få en bild av hur det ser ut inom svensk dagspress.

Resultaten av enkäten visar att dryga 18 procent av alla dagstidningsreportrar i Sverige upplever sig ha blivit hotade senaste två åren. De vanligaste sätten att bli hotad på är via telefon till jobbet, mail till jobbet, samt att bli hotad öga mot öga. En tredjedel av alla som blivit hotade uppger att hoten har, eller kan ha, påverkat deras skrivande. Andelen som även uppger att de är försiktiga med att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper uppgår även de till närmare en tredjedel. Undersökningen bekräftar även det tidigare undersökningar visat, att de reportrar som jobbar med kriminalfrågor är de som är mest utsatta för hot. Därefter följer utrikesreportrar samt de som jobbar med politik- och samhällsfrågor. När det gäller hur dessa hot påverkar samhället och demokratin har vi kommit fram till att hoten helt klart har en negativ inverkan på det demokratiska samhället. Detta grundar vi på flera orsaker men främst den anledningen att reportrar i så pass stor utsträckning medger att de påverkas och anpassar sig efter att ha blivit utsatt för hot.

9. Litteratur och källförteckning

Böcker:

Anderson, Peter. och Ward, Geoff. (2007) *The future of journalism in the advanced democracies*. Cornwall: TJ International Ltd

Asp, Kent (red.) (2007) *Den svenska journalistkåren*. Göteborg, Göteborgs universitet.

Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik och Wängnerud, Lena (2004) *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm, Norstedts Juridik.

McNair, Brian (2000) *Journalism and democracy: An evaluation of the political public sphere*. London, Routledge.

Petersson, Olof (2007) *Svensk politik*. Stockholm: Nordstedts juridik.

Strömbäck, Jesper och Nord, Lars (2004) *Medierna och demokratin*. Lund, Studentlitteratur.

Quandt, Thorsten; Singer, Jane B, (2009) in Jorgesen and Hanitzsch, *The Handbook of Journalism Studies*. New York, Routledge.

Uppsatser och avhandlingar:

Hellmyrs, Mikael och Olofsson, Johan (2006) *Hotar du mig så hotad du demokratin*. Kandidatuppsats i journalistik, Sundsvall, Mittuniversitetet.

Karlstein, Monica och Korsgren, Minna (2009) *Hot mot journalister i Norden*. Kandidatuppsats i journalistik, Stockholm, JMK.

Wiik, Jenny (2010) *Journalism in transition*. Doktorsavhandling, Göteborg, Göteborgs universitet.

Rapporter:

Tidningsutgivarna (2011) *Hot och våld*. En rapport från tidningsutgivarna. Stockholm, TU.
<http://www.tu.se/images/stories/Document/Pressrum/2011/Hot_och_vald_mot_journalister.pdf>

Tyrkkö, Arja & Karlqvist, Lena. (2005) *Arbetsvillkor och arbetsbelastning i journalistiskt arbete: en studie av tidningsredaktioner*. Stockholm; Arbetslivsinstitutet.

Säkerhetspolisen (2009) *Otillåten påverkan mot medier*. Rapport från säkerhetspolisen på uppdrag av regeringen, Stockholm, Författningsskyddsenheten.
<<http://www.sakerhetspolisen.se/download/18.5bf42a901201f330faf80001741/otillatenpaverkanmedier.pdf>>

Internet:

Press freedom barometer 2011, reportrar utan gränser.
<<http://en.rsf.org>> – 2011-11-23

Dagstidningsförteckning 2011, sammanställd av Pressstödsnämnden.

http://www.prestodsnamnden.se/Publikationer/Dagstidningsförteckning/Dagstidningsförteckning_2011.pdf - 2011-11-05

Artiklar:

Göteborgs-posten, 22 oktober 2011, del 1, sid. 8.

10. Bilagor

Bilaga 1. Sammanställning dagstidningar

Nedanstående tidningar är de vi har använt oss av i vår undersökning.

1. Aftonbladet
2. Alingsås tidning/ Elfsborgs Läns Tidning
3. Arboga tidning
4. Arbetarbladet *Stad*
5. Arvika Nyheter landsort
6. Avesta Tidning landsort
7. Barometern med Oskarshamns-Tidningen
8. BLT/Sydöstran
9. Bohuslänningen
10. Borås Tidning
11. Bärgslagsbladet
12. Dagbladet
13. Dagen
14. Dagens Industri
15. Dagens Nyheter
16. Dala Demokraten
17. Dalarnas Tidningar/Falu-Kuriren/Borlänge tidningar/ Mora Tidning
18. Dalslänningen
19. Efter Arbetet
20. Enköpings-posten
21. Eskilstuna-kuriren
22. Expressen/GT/kvällsposten
23. Falköpings Tidning/Västgöta-bladet/Skaraborgs Läns Tidning
24. Fagersta-Posten
25. Filipstads Tidning
26. Flamman
27. Folkbladet Norrköping
28. Folket
29. Fryksdalsbygden
30. Gefle Dagblad
31. Gotlands Allehanda
32. Gotlands Tindningar
33. Gästriklands Tidning
34. GP
35. Hallands nyheter
36. Hallandsposten
37. Haparandabladet
38. Helsingborgs Dagblad

39. Hjo Tidning
40. Hudiksvalls Tidning
41. Härjedalens Tidning
42. Jönköpings-posten
43. Karlskoga-kuriren
44. Karlskoga Tidning
45. Katrineholms-kuriren
46. Kristianstadsbladet
47. Kungsbackaposten
48. Kungälvsposten
49. Laholmstidning
50. Ljusdalsposten
51. Ljusnan
52. Lysekils-Posten
53. Länstidningen Södetälje
54. Länstidningen Östersund
55. Mariestadstidningen
56. Mora Tidning – Se Dalarnas Tidning
57. Motala Vadstena Tidning
58. Mölndalsposten
59. Nerikes Allehanda NA
60. Norran
61. Norra Skåne
62. Norrbottenskuriren
63. Norrköpings Tidningar
64. Norrländska Socialdemokraten
65. Norrtälje Tidning
66. Nya Kristinehamnsposten
67. Nya Ludvika Tidning
68. Nya Wemlands-tidningen
69. Nya Lidköpings-Tidningen
70. Nyheterna
71. Piteå Tidningen
72. Provinstidningen Dalsland
73. Sala Allehanda (Östra Länstidningen)
74. Skaraborgs Allehanda SLA
75. Skånska Dagbladet
76. Smålandsposten
77. Smålandstidningen
78. Smålänningen
79. Stenungsunds-Posten med Orust Tjörn
80. Strömstads Tidning/ Norra Bohuslän
81. Sundsvalls Tidning
82. Svenska Dagbladet
83. Sydsvenskan
84. Sydöstran - se BLT
85. Säfvetidningen Västra Värmland
86. Söderhamnskuriren

87. Södermanlands Nyheter
88. TTELA Trollhättans Tidning, Elfsborgs Läns Allehanda
89. Tidningen Ångermanland (Allehanda)
90. Tranås Tidning - bilaga till Smålandstidningen
91. Trelleborgs Allehanda
92. Ulricehamns Tidning
93. Uppsala Nya Tidning/ 18 Minuter
94. Vetlandaposten - bilaga till Smålandstidningen
95. Vimmerby Tidning/ Linköpings Tidning/ Kinda-posten
96. VLT Västmanlands Läns Tidning
97. Världen Idag
98. Värmlands Folkblad
99. Värnamo Nyheter
100. Västerbottens Folkblad
101. Västerbottens-Kuriren
102. Västerviks-Tidningen
103. Ystads Allehanda
104. Ölandsbladet
105. Öresundsposten
106. Örnköldsviks Allehanda
107. Östersunds-Posten
108. Östgöta Correspondenten
109. Östran

Bilaga 2. Webbenkät

Hot mot journalister

Hur länge har du arbetat som journalist?

☐ Mindre än 2 år	☐ 11-15 år
☐ 2-5 år	☐ Mer än 15 år
☐ 6-10 år	

Vilken är din huvudsakliga arbetsuppgift i dagsläget?

☐ Arbetsledare (t ex chefredaktör, webbcchef, nyhetschef)	☐ Reporter/lokalredaktör	☐ Redigerare
☐ Krönikör/kolumnist	☐ Ledarskribent	☐ Annat
☐ Researcher	☐ Fotograf	

Vilket ämnesområde brukar du huvudsakligen arbeta med?

☐ Kultur/nöje	☐ Sport	☐ Politik/samhälle
☐ Ledare/kommentarer	☐ Ekonomi/arbetsmarknad	☐ Kriminal/rätt
☐ Familj	☐ Utrikes	☐ Annat
☐ Allmänt inriktad	☐ Feature	

Vilken är din huvudsakliga anställningsform i dagsläget?

☐ Tillsvidare heltid	☐ Tillsvidare deltid	☐ Projektanställd
☐ Timanställd	☐ Vikarie	☐ Annan
☐ Frilans	☐ Praktik	

Vilket typ av tidning arbetar du på?

- ☐ Kvällstidning
- ☐ Morgontidning storstad (> 250 000 inv)
- ☐ Morgontidning större tätort (250 000 - 50 000 inv)
- ☐ Morgontidning mindre tätort/landsort (< 50 000 inv)

Är du medlem i Svenska Journalistförbundet, SJF?

- ☐ Ja ☐ Nej

Är du kvinna eller man?

☐ Kvinna ☐ Man

Har du under de senaste två åren blivit hotad i samband med ditt journalistiska arbete?

☐ Ja ☐ Nej

Hur många gånger har du blivit hotad i samband med ditt journalistiska arbete på följande sätt:

	Aldrig	Någon enstaka gång	Flera gångar	Regelbundet
Öga mot öga	☐	☐	☐	☐
Hotfull handling (ex skadegörelse, hot mot närstående)	☐	☐	☐	☐
Mail till jobbet	☐	☐	☐	☐
Telefon till jobbet	☐	☐	☐	☐
Brev till jobbet	☐	☐	☐	☐
Mail hem/privat	☐	☐	☐	☐
Telefon hem/privat	☐	☐	☐	☐
Brev till hemmet	☐	☐	☐	☐
Sociala medier	☐	☐	☐	☐
Debattforum på nätet	☐	☐	☐	☐
Annat	☐	☐	☐	☐

Har du i samband med att du blivit/känt dig hotad gjort något av följande?

	Ja	Nej
Rapporterat till chef	☐	☐
Berättat för medarbetare	☐	☐
Berättat för närstående	☐	☐
Kontaktat facket	☐	☐
Polisanmält händelsen	☐	☐

Sjukanmält mig	☐	☐
Tagit ledigt	☐	☐
Gått ner i arbetstid	☐	☐
Bytt arbetsuppgifter	☐	☐
Bytt jobb	☐	☐
Sagt upp mig	☐	☐

I samband med hot, hur stort stöd känner du att du fått från följande:

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska lite	Mycket lite	Inget alls	Har inte berättat om hotet
Ledning/chefer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Medarbetare	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hur stort stöd känner du att du fått från SJF?

☐ Mycket stort
 ☐ Ganska stort
 ☐ Ganska litet
 ☐ Mycket litet
 ☐ Inget
 ☐ Har inte kontaktat facket

Tror du att hotet/hoten påverkat något av följande:

	Ja, i mycket hög grad	Ja, i ganska hög grad	Kanske något	Nej, inte alls
Ditt skrivande	☐	☐	☐	☐
Dina arbetsrutiner	☐	☐	☐	☐

Känner du dig hotad idag?

☐ Ja, i mycket hög grad
 ☐ Ja, i liten grad
 ☐ Nej, inte alls

Ta ställning till följande påståenden:

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer inte alls
Jag är försiktig med att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot.	☐	☐	☐
Min redaktion är försiktig med att skriva om vissa ämnen, personer eller grupper på grund av risken för hot.	☐	☐	☐

Hot mot journalister påverkar journalistikens kvalitet negativt.	☐	☐	☐
Hot mot journalister är ett allvarligt problem för demokratin.	☐	☐	☐

Har din redaktion ändrat något av följande efter att ha blivit utsatt för hot:

	Ja, i mycket hög grad	Ja, i ganska hög grad	Kanske något	Nej	Vet inte
Tidningens innehåll	☐	☐	☐	☐	☐
Redaktionella arbetsrutiner	☐	☐	☐	☐	☐

Hur upplever du att antalet hot mot din redaktion förändrats de senaste två åren?

- ☐ Ökat mycket
 ☐ Ökat något
 ☐ Oförändrat
 ☐ Minskat något
 ☐ Minskat mycket
 ☐ Vet inte

Bilaga 3. Följebrev till webbenkät.

Undersökning om hot mot journalister.

Hur många svenska journalister blir egentligen hotade i sitt arbete? Hur påverkas man? Får det några konsekvenser för journalistiken, och i förlängningen det svenska samhället?

Du som journalist har nu blivit utvald att delta i vår undersökning om just detta. Enkäten går ut till 2800 journalister på svenska dagstidningar, vilket ger oss goda möjligheter att uttala oss om hur situationen ser ut för denna grupp. Din epostadress har vi fått fram antingen från din tidnings hemsida eller genom att gå igenom papperstidningen.

Vi som står bakom enkäten är tre journaliststudenter på JMG (Institutionen för journalistik, medier och kommunikation i Göteborg). Undersökningen är en del av vår kandidatuppsats i journalistik.

Enkäten består av högst 16 frågor och tar cirka 5 minuter att besvara. Svaren kommer att behandlas anonymt och redovisas endast som siffror i tabeller; inga namnuppgifter finns knutna till det material som vi kommer att analysera.

För att starta enkäten, klicka på länken nedan:
(länk till webbenkäten)

Har du några frågor om enkäten är du välkommen att höra av dig till oss på nedanstående kontaktuppgifter. Resultaten kommer att presenteras på Göteborgs universitets hemsida i början av nästa år.

Varje enkätsvar bidrar till att höja kvaliteten på undersökningen. Tack för din medverkan!
Med vänliga hälsningar,

Filip Arvidsson
undersokning.jmg@student.gu.se
073-8291527

Ivar Huntington
undersokning.jmg@student.gu.se
072-3202194

Jonatan Martinsson
undersokning.jmg@student.gu.se
070-3377461